

**Чернівецький торговельно-економічний інститут  
Державного торговельно-економічного університету**

*Кафедра фінансів, обліку і оподаткування*

**ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

на тему:

**ЗВІТНІСТЬ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН  
ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕТОДИКА ЇЇ СКЛАДАННЯ І  
ПЕРЕВІРКИ**

**(на матеріалах Товариства з обмеженою відповідальністю «Богодар»,  
м. Чернівці)**

Студентки 2 курсу  
денної форми навчання  
спеціальності 071 «Облік і  
оподаткування»  
спеціалізації «Облік і  
оподаткування»

Савченко  
Юліанна  
Віталіївна

Науковий керівник:  
д.е.н., професор

Чорновол  
Алла  
Олегівна

Завідувач кафедри:  
д.е.н., професор

Чорновол  
Алла  
Олегівна

Чернівці 2023

## ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	7
1.1. Система бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства відповідно до міжнародних вимог.....	7
1.2. Нормативно-правове забезпечення щодо формування та подання фінансової звітності підприємства.....	13
Висновки за розділом 1.....	19
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ВІДПОВІДНО ДО СУЧАСНИХ ВИМОГ.....	20
2.1. Методика складання Звіту про фінансовий стан.....	20
2.2. Методика складання Звіту про сукупний дохід.....	27
2.3. Методика складання інших форм фінансової звітності.....	31
Висновки за розділом 2.....	35
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	37
3.1. Економічний аналіз фінансової звітності та фінансового стану підприємства.....	37
3.2. Удосконалення організації процесу переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності.....	45
Висновки за розділом 3.....	52
ВИСНОВКИ.....	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58
ДОДАТКИ	

## ВСТУП

*Актуальність теми.* В умовах набуття підприємствами самостійності в прийнятті управлінських рішень, розвитку ринку цінних паперів, розширення сфери банківських послуг, а також необхідності встановлення ефективних комерційних взаємовідносин кредитна, інвестиційна та інша привабливість підприємства для його контрагентів обумовлюється оцінкою фінансового стану підприємства на основі фінансової інформації про діяльність суб'єктів господарювання.

В сучасних умовах носієм такої інформації є фінансова звітність, яка виступає головним джерелом інформаційного забезпечення внутрішніх і зовнішніх користувачів про поточний фінансовий стан підприємства та результати його діяльності, та виступає дієвим інструментом для прийняття управлінських рішень. Однак існуючі форми звітності українських підприємств не повністю відповідають потребам аналізу фінансового стану підприємства.

В умовах сучасної економічної ситуації діяльність кожного суб'єкта підприємницької діяльності являється предметом уваги широкого кола учасників ринкових відносин (підприємств, організацій і осіб), які зацікавлені в результатах його функціонування. На основі доступної їм облікової інформації вказані особи намагаються оцінити фінансове становище підприємства.

Намагаючись вирішити конкретні питання і отримати кваліфіковану оцінку фінансового положення, керівники підприємств все частіше прибігають до допомоги економічного аналізу. При цьому, як правило, вже не задовольняються констатуванням величини показників звітності, а розраховують отримати конкретний висновок про достатність платіжних засобів, нормальних співвідношень власного і залученого капіталу, швидкості обігу капіталу і причинах її зміни, типах фінансування тих чи інших видів діяльності.

Проблемі складання фінансової звітності присвячено багато робіт вітчизняних і закордонних вчених: В.Є. Хруцький, Т.В. Сизова, В.В. Гамаюнов, К.В. Щиборщ, В.Н. Самочкин, В.В. Ковалев, Р.Л. Акофф, И.Т. Балабанов, Т.Г. Бень, С.Б. Довбня, М.Д. Білик, С.А. Білобловський, К. Друри, И. Мейтленд, С.В. Онищенко, В.П. Савчук, Р.С. Каплан, Р. Речлін, В.Н. Самочкин, О.О. Терещенко, Д.К. Шим та ін.

В цих умовах змінюється роль бухгалтерії, в чиї функції все частіше входить не лише ведення поточного обліку і складання звітності, а і економічний аналіз виключно в цілях управління підприємством. Задовольнити нові вимоги адміністрації може лише бухгалтер-аналітик, який здатний розібратися в економіці підприємства, виявити всі її слабкі місця на основі фінансово-облікових даних, зрозуміло і чітко встановити міри впорядковуючого характеру.

*Мета і завдання дослідження.* Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних та практичних аспектів формування та подання фінансової звітності підприємства.

Завданнями випускної кваліфікаційної роботи є:

- дослідити систему бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності підприємств відповідно до міжнародних вимог, що є основою для підвищення якості облікової інформації та довіри до неї з боку різних користувачів;
- розкрити нормативно-правове забезпечення щодо формування та подання фінансової звітності підприємства;
- дослідити методику складання Звіту про фінансовий стан та Звіту про сукупний дохід;
- розкрити методику складання інших форм фінансової звітності;
- провести економічний аналіз фінансової звітності та фінансового стану досліджуваного підприємства;
- визначити напрями удосконалення організації процесу переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності.

Сутність звітності як елементу та методу бухгалтерського обліку полягає в досягненні завершального етапу фінансового, податкового, виробничого та статистичного обліку. Вона призначена для використання як зовнішніми (держава, власники, партнери по бізнесу, інвестори), так і внутрішніми користувачами і є джерелом різноманітної інформації для прийняття рішень на внутрішньому і зовнішньому рівнях.

*Об'єктом* дослідження виступають процеси формування та подання фінансової звітності ТОВ «Богодар» та аналіз його фінансового стану.

*Предметом* дослідження є сукупність теоретичних та практичних аспектів формування та подання фінансової звітності ТОВ «Богодар».

*Методи дослідження.* В процесі написання випускної кваліфікаційної роботи були використані загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: спостереження, групування, узагальнення, графічний метод, табличний метод, аналіз, синтез, порівняння, трендовий метод аналізу, індукція та дедукція.

*Інформаційна база.* У випускній кваліфікаційній роботі основну інформаційну базу сформовано із нормативно-правових актів, законів, інструкцій, методичних рекомендацій, даних статистики, даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності ТОВ «Богодар», а також досліджень проведених провідними науковцями в галузі, що розглядається.

*Наукова новизна одержаних результатів* полягає в розроблених рекомендаціях та пропозиціях, спрямованих на вдосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства відповідно до міжнародних вимог.

Основні результати проведеного дослідження, які становлять наукову новизну, полягають в наступному:

- удосконалено організаційно-інформаційну модель аналізу фінансового стану підприємства. Завдяки застосуванню цієї моделі забезпечується створення інформаційної бази ефективного управління підприємством на основі дослідження фінансового стану та його динаміки і факторів, що обумовлюють зміну цих показників;

- визначені напрями удосконалення системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства відповідно до міжнародних вимог, що дозволить уникати появи істотних помилок та реальніше оцінювати фінансово-господарський стан підприємства.

*Практична цінність* одержаних результатів полягає у тому, що рекомендації і пропозиції, викладені у дослідженні, спрямовані на розвиток теоретичних та практичних положень щодо формування та подання фінансової звітності ТОВ «Богодар» і удосконалення її фінансового аналізу.

*Публікації.* За результатами дослідження опубліковано студентську наукову публікацію, що відповідає тематиці випускної кваліфікаційної роботи.

*Структура і обсяг випускної кваліфікаційної роботи.* Дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний обсяг роботи становить 55 сторінок, містить 5 таблиць та 2 рисунки. Список використаних джерел налічує 85 найменувань, дослідження містить 30 додатків.

## РОЗДІЛ 1

### ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

#### 1.1. Система бухгалтерського обліку та фінансової звітності підприємства відповідно до міжнародних вимог

В Україні затверджено Програму реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, основне завдання якої – трансформація національної системи бухгалтерського обліку з метою прискорення її гармонізації з вимогами ринкової економіки та МСФЗ, надання суб'єктам господарювання можливостей визначати межі та форми внутрішньовиробничого (управлінського) обліку, вдосконалення методики бухгалтерського обліку.

Для прискорення переходу України на МСФЗ розроблено Стратегію застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні для трансформації українського законодавства з бухгалтерського обліку з урахуванням вимог міжнародних стандартів і законодавства Європейського Союзу.

Одним із завдань Стратегії є вдосконалення методології бухгалтерського обліку та форм фінансової звітності, а також адаптація до міжнародних стандартів національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку шляхом затвердження відповідних національних П(С)БО [75].

Складання фінансової звітності за міжнародними стандартами, з одного боку, дозволяє малим і середнім підприємствам надавати якісну та об'єктивну інформацію зовнішнім користувачам, виходити на міжнародні ринки капіталу, робочої сили та товарів і послуг, залучати міжнародні інвестиції та кредити, а з іншого – передбачає додаткові фінансові витрати на залучення кваліфікованих облікових кадрів.

Однак суттєві зміни нормативно-правової бази вимагають швидкого пристосовування практикуючих бухгалтерів до таких змін, систематичного

аналізу нормативно-правової бази, узгодження організації бухгалтерського обліку на власних підприємствах відповідно до нормативних змін, спонукають до систематичного підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня з метою можливості своєчасного реагування та вдосконалення системи бухгалтерського обліку в сучасних умовах господарювання.

Трансформація національної системи бухгалтерського обліку з метою прискорення її адаптації до вимог ринкової економіки та міжнародних стандартів фінансової звітності для підприємств відбувається в Україні протягом багатьох років і, відповідно, з кожним роком удосконалення та зміни в нормативно-правовій базі максимально наближують бухгалтерський облік в Україні до міжнародних вимог. Згідно з положеннями МСФЗ, які встановлюють мінімальний обов'язковий перелік статей фінансових звітів, підприємству слід визначити склад субрахунків для кожного рахунка [17].

Отже, рішення щодо складання фінансової звітності за міжнародними стандартами необхідно закріпити в обліковій політиці підприємства. З нашого погляду, використання МСФЗ доцільне та обґрунтоване для середніх компаній, які мають зарубіжних партнерів або можливість виходу на міжнародний ринок капіталу. Відповідно МСФЗ занадто обтяжлива для малих і мікропідприємств, які працюють на національному ринку без можливості та бажання виходу на міжнародний рівень.

На початку 2013 р. було затверджено Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” (далі – НП(С)БО 1). Разом з тим втратив чинність наказ Мінфіну від 31.03.1999 р. № 87, яким було затверджено П(С)БО: 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, 2 “Баланс”, 3 “Звіт про фінансові результати”, 4 “Звіт про рух грошових коштів”, 5 “Звіт про власний капітал”. Зміни в стандартах бухгалтерського обліку вплинули на складання фінансової звітності на підприємствах. У НП(С)БО 1 зазначено, що для суб'єктів малого підприємництва встановлено скорочену за показниками фінансову звітність у складі Балансу і Звіту про фінансові результати, форма та порядок складання яких визначена НП(С)БО 25 “Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва” [39]. Отже, якщо малі підприємства працюють на



внутрішньому ринку без наміру виходу в майбутньому на міжнародні ринки, то вони складають скорочений пакет звітності у складі Балансу та Звіту про фінансові результати. Отже, зміни в стандартах бухгалтерського обліку не стосуються діяльності таких підприємств.

Необхідно переглянути всі МСФЗ та МСБО щодо їх узгодженості з правовою й нормативною базою України всіх рівнів.

Порівняємо нові форми фінансової звітності за НП(С)БО 1 з пакетом фінансової звітності за міжнародними стандартами для малих і середніх підприємств.

Згідно з нормами МСФЗ [75] підприємства повинні складати такі звіти:

- звіт про фінансовий стан на звітну дату (баланс);
- звіт про сукупний дохід за звітний період або окремий Звіт про прибутки та збитки та окремий Звіт про сукупний дохід;
- звіт про зміни у власному капіталі за звітний період;
- звіт про рух грошових коштів за звітний період;
- примітки, що містять стислий виклад облікової політики та іншу пояснювальну інформацію.

Детальніше відмінності елементів фінансової звітності за національними та міжнародними стандартами наведено в додатку А.

Існує відмінність розгляду терміну «фінансова звітність» у різних літературних джерелах (додаток Б). Різні вчені трактують поняття «фінансова звітність» по-різному, але на нашу думку, найбільш точніша і простіша є думка Л.Г. Ловінської, що фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності і рух грошових коштів підприємства за звітний період [9, с.221].

У додатку В можна спостерігати якому критерію групування економісти більше надають перевагу у визначенні поняття «фінансова звітність». За даними додатку В можна побачити, що більшість вчених-економістів групують фінансову звітність за таким критерієм: «Як бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності і рух грошових коштів підприємства за звітний період».

У додатку Г можна дослідити роботи, присвячені вивченню поняття «фінансова звітність», при цьому деякі повністю її розкривають, а деякі лише частково, однак у всіх розглянутих наукових роботах розкриті питання інформаційних потреб основних користувачів фінансової звітності.

Дослідження динаміки зміни вимог до вітчизняних форм фінансової звітності впродовж останніх років демонструє тенденцію їх адаптації до регламентацій МСФЗ.

Для фінансового обліку визначаються принципи та правила, з використанням яких повинна бути підготовлена фінансова звітність, а також форми та показники, які розраховуються на основі встановлених параметрів. Хоч ці стандарти в різних країнах називаються по-різному, їх призначення приблизно однакове. Наприклад, у США та Японії існує система загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку. У Великобританії ці стандарти називають документами про стандартні принципи обліку, у Франції – нормами, у Росії – положеннями. У США, згідно з визнанням самих бухгалтерів, немає чіткого уявлення про значне законодавче забезпечення обліку та звітності. Принципи розробляють виходячи з існуючого досвіду, доказів, традицій, широти їх розповсюдження, практичних потреб. Стандарти у США та інших країнах британо-американської облікової моделі мають рекомендаційний характер. У країнах континентальної облікової моделі стандарти розробляються переважно законодавчими органами під впливом професійних організацій і мають нормативний характер [40, с.265].

Діяльність Міжурядової робочої групи експертів з міжнародних стандартів обліку та звітності Центру транснаціональних корпорацій ООН, створеної у 1982 р., спрямована на вивчення питань обліку та звітності міжнародних корпорацій з розробкою відповідних рекомендацій для їх гармонізації, сприяння запровадженню міжнародних стандартів у світовому масштабі.

Таким чином, система ведення обліку та звітності різних країн регулюється стандартами або нормативними актами, що їх визначають. Використання при розробці стандартів загальноприйнятих методологічних принципів зумовило приблизно однакову їх структуру в різних країнах світу.

Фінансові звіти мають задовольнити інформаційні потреби широкого кола користувачів цих звітів (інвесторів, працівників, постачальників, кредиторів та ін.) для прийняття економічних рішень. У фінансових звітах розкривається інформація про фінансовий стан, результати діяльності та зміни у фінансовому стані за звітний період із дотриманням принципу нарахування та безперервності діяльності.

Згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності, основна вимога до фінансових звітів підприємств – достовірно відобразити його активи, зобов'язання, капітал, доходи та витрати. Порівняння якісних характеристик фінансової звітності, згідно з НП(С)БО 1 та МСФЗ, наведено у додатку Д.

Розглянемо порівняльну характеристику принципів, наведених у новому НП(С)БО 1 та МСФЗ у додатку Е.

Для того щоб інформація, котра подається у фінансових звітах, була корисною для користувачів, вона повинна відповідати якісним характеристикам, основні з них: зрозумілість, доречність, достовірність і порівнянність. Дотримання цих основних якісних характеристик і МСФЗ під час складання фінансових звітів – гарантія правдивості відображення та подання інформації.

Крім якісних характеристик, у стандартах бухгалтерського обліку наведено принципи, яких слід дотримуватися під час формування фінансової звітності.

Дослідивши принципи формування фінансової звітності, можна дійти висновку, що в національних стандартах краще розкрито принципи формування фінансової звітності. Деякі з принципів ідентичні (принципи періодичності, послідовності та безперервності), деякі – мають спільні риси (принцип достовірного подання може поєднувати принципи повного висвітлення, обачності, нарахування й відповідності доходів і витрат).

Однак існують непорівнювані принципи, як в українських, так і в міжнародних стандартах. Крім того, доцільно доповнити національні принципи принципом суттєвості. Перехід на МСФЗ має завершитися в Україні найближчим часом.

Норми НП(С)БО 1 застосовуються до фінансової звітності й консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності (крім банків і бюджетних установ), які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно з чинним законодавством. В НП(С)БО 1 зазначено, що підприємства мають право наводити додаткові статті у формах фінансової звітності у разі, якщо інформація суттєва. Отже, для прийняття рішення щодо відображення окремих сум у додаткових рядках форми фінансової звітності необхідно дотримуватися принципу суттєвості.

Під час уведення міжнародних облікових стандартів доцільно впровадити аналітичні субрахунки бухгалтерського обліку для поглиблення аналізу та підвищення інформаційної цінності фінансових звітів. Необхідно проводити детальніший аналіз за матеріалами поточного бухгалтерського обліку та внутрішньогосподарської звітності. Наприклад, наявність стандартних обмежень згідно з МСФЗ у переліку джерел надходження та напрямів витрачання грошових коштів зменшує рамки дослідження за матеріалами Звіту про рух грошових коштів. Тому підприємства повинні самостійно забезпечувати аналітичні можливості вивчення показників господарської діяльності. Отже, якщо у МСБО прописано правило визнання та відображення в обліку певних об'єктів, то їх потрібно виконувати, а якщо не прописано, то необхідно самостійно розробити облікову політику.

Трансформація фінансової звітності вітчизняних підприємств відповідно до МСФЗ потребує врахування норм цих стандартів та адекватного їх відображення за умов достовірності та об'єктивності. Процедуру переформування фінансової звітності згідно з МСФЗ слід провести для всіх активів, елементів капіталу й зобов'язань [17, с.119-120].

На нашу думку, в умовах глобалізації економіки підприємство має вести бухгалтерський облік відповідно до національних стандартів, а фінансову звітність складати із застосуванням МСФЗ шляхом трансформації фінансової звітності, складеної за НП(С)БО, у фінансову звітність за МСФЗ. Доцільно до наказу про організацію обліку та облікову політику на підприємстві додати розділ “Коригування інформації фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ”.

Перехід на МСФЗ – це шлях до підвищення якості обліку, забезпечення довіри та сприйняття фінансової звітності вітчизняних підприємств найширшим колом користувачів і потенційних інвесторів. Складання і публікація даних звітності за міжнародними стандартами є ознакою як високої якості корпоративного управління, так і інформаційної відкритості компанії [15, 16]. Складена українськими компаніями звітність за МСФЗ підвищує прозорість в очах їх іноземних контрагентів і можливих інвесторів. Звітність, складена за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), дає інвесторам та іншим зацікавленим особам надійну й зрозумілу інформацію про компанію, що звітує, а це значно знижує невизначеність і ризики взаємодії з компанією, отже, робить її привабливою і стійкішою на ринку товарів і послуг.

Вищенаведені законодавчі зміни сприятимуть, насамперед: інтеграції України в європейську і світову економіку; поліпшенню ділового клімату; зростанню прозорості; стимулюванню місцевих та іноземних прямих і портфельних інвестицій.

Таким чином, гармонізація національних систем обліку і звітності з вимогами міжнародних стандартів – це шлях до інтернаціоналізації обліку, підвищення якості облікової інформації та довіри до неї з боку користувачів.

## **1.2. Нормативно-правове забезпечення щодо формування та подання фінансової звітності підприємства**

В Україні національна система бухгалтерського обліку включає Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», нормативно-правові акти (положення (стандарти) бухгалтерського обліку), методичні рекомендації, інструкції з ведення обліку окремих операцій та облікових регістрів. Методологічне, методичне та організаційне забезпечення направлене на регламентацію бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання. Правові основи регулювання визначають органи, що

відповідають за розробку та впровадження методологічного, методичного, організаційного забезпечення бухгалтерського обліку.

Слід зазначити те, що державне регулювання питань методології бухгалтерського обліку і фінансової звітності здійснює Міністерство фінансів України, яке затверджує національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові акти щодо ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності.

Метою регулювання бухгалтерського обліку і фінансової звітності є: створення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності, які є обов'язковими для всіх підприємств; удосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності; надання гарантій та захисту інтересів користувачів.

Коли вперше створювалися національні облікові стандарти, не існувало міжнародних стандартів фінансової звітності, діяли тільки міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Тому цілком зрозумілі були й назви українських стандартів. Але світова бухгалтерська практика свідчить про необхідність регулювання не бухгалтерського обліку, а саме фінансової звітності. Протягом більше десяти років ухвалювалися міжнародні стандарти, які мають назву МСФЗ. На жаль, процес перегляду українських облікових стандартів знову пішов шляхом регулювання обліку, назвавши перший Національний стандарт знову стандартом бухгалтерського обліку, а не звітності.

В рамках законодавчої регламентації правових основ в сфері подання звітної інформації важливим кроком стало прийняття Міністерством фінансів України наказу від 07.02.2013р. № 73, яким було ухвалено Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Це положення відмінило П(С)БО 1-5. Даний законодавчий акт містить: загальні положення у яких передбачено сферу його застосування; терміни складання і подання фінансової звітності; якісні характеристики та принципи підготовки звітної інформації; порядок розкриття інформації у фінансовій звітності. У додатках до НП(С)БО наведено форми фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності.

Перший рівень – конституційний, який забезпечує регулювання відносин у сфері підприємницької діяльності на основі Конституції України, котра є єдиним нормативно-правовим актом найвищої юридичної сили основний закон України встановлює загальні принципи здійснення підприємництва.

Другий рівень – законодавчий, який передусім включає Закон «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». В цьому законі передбачено обов'язковість ведення бухгалтерського фінансового обліку всіма юридичними особами, незалежно від їх організаційно-правового статусу і форм власності, визначені його головні принципи, мета, основні поняття, єдині правила ведення та порядок регулювання, обов'язки та відповідальність осіб за організацію бухгалтерського фінансового обліку на підприємстві, вимоги до фінансової звітності підприємства, а також взаємовідносини зі споживачами інформації.

Третій рівень – нормативний. До нього відносяться НП(С)БО, План рахунків бухгалтерського обліку, Інструкція до його застосування, тощо. Характеристика чинної нормативно-правової бази з формування та подання фінансової звітності наведена у додатку Ж.

Щодо спеціальної літератури, існує дуже багато наукової літератури та періодичних видань, у яких викладено теоретичні засади формування показників фінансової та іншої звітності, методика складання фінансової звітності. Детальний огляд спеціальної літератури з формування та складання фінансової звітності наведений у додатку З.

Переглянувши літературні джерела можна зробити висновок про те, що велика увага приділяється вітчизняним авторам стосовно питань фінансової звітності. Фінансова звітність є об'єктом дослідження багатьох економістів, науковців у своїх статтях, адже на сьогодні у зв'язку зі змінами в законодавстві, в обліку та в економіці в цілому є актуальною трансформація фінансової звітності до міжнародних стандартів фінансової звітності.

Розкриємо основні відмінності, які відбулися в Балансі (Звіті про фінансовий стан) у зв'язку з впровадженням НП(С)БО 1 у порівнянні з МСФЗ:

- такого окремого об'єкта обліку як незавершені капітальні інвестиції в МСФЗ немає. Проте в затверджених формах ці об'єкти подані

окремою статтею, замість того, щоб увійти до складу основних засобів, як це й передбачає МСБО 16 «Основні засоби»;

- у складі довгострокових зобов'язань і забезпечень присутня стаття «Цільове фінансування», хоча такого поняття в МСФЗ немає;
- стаття оборотних активів «Витрати майбутніх періодів», з точки зору МСФЗ має розглядатися як аванси видані, тому її окреме наведення для укладачів МСФЗ недоречно.

Серед позитивних змін можна назвати те, що відбулися найсуттєвіші досягнення у наближенні національного Звіту про фінансовий стан до вимог МСФЗ.

Аналіз нової форми Звіту про фінансовий стан показав, що глобальних змін так і не відбулося, універсальної форми не одержали.

Спробуємо описати основні відмінності Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) від МСФЗ:

- уніфікована форма не дозволяє використання альтернативне подання витрат, виходячи з їх функцій або характеру, тобто суперечить МСФЗ;
- застарілим є підхід до подання інших сукупних доходів, оскільки не дозволяє виконати актуальну вимогу МСБО 1 окремо подавати інші сукупні доходи, які можуть бути рекласифіковані в прибуток(збиток), і ті, які не підлягають такій рекласифікації;
- розділ «Елементи операційних витрат» зовсім недоречний у формі, оскільки всі витрати, класифіковані за функцією (тобто постатейно), у Примітках мають розкриватися з виділенням, як мінімум, матеріальних витрат, витрат на персонал (включаючи соціальні внески) та амортизації. Тобто адміністративні, збутові, інші операційні витрати вимагають такого розкриття в Примітках, але не у Звіті про фінансові результати.

Позитивною ознакою перегляду форми є відмова від статті «Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)», тобто від доходу, який включає ПДВ та інші непрямі податки. Тепер можна виконати вимоги МСБО 18 «Виручка» і не показувати у Звіті про фінансові результати надходження, які не є доходами.



Зробивши висновок про те, що головним результатом процесу доведення Звіту про фінансові результати до виду, що не суперечить МСФЗ, стало ведення показника загального сукупного прибутку та виключення статей надзвичайних доходів і витрат.

Назвемо основні відмінності Звіту про рух грошових коштів від МСФЗ:

- спостерігаються категорії, відсутні в МСФЗ, наприклад, цільове фінансування, відрахування на соціальні заходи (які за МСФЗ входять до виплат персоналу), фінансові інвестиції;
- на жаль, не знайшлося обов'язкового рядка для розкриття грошових потоків, пов'язаних зі сплатою податку на прибуток, а лише дано право вибору такого рядка з податкового переліку;
- жорстко регламентовані рядки Звіту обмежують право підприємств на розкриття суттєвих сум, виходячи з професійного судження.

Позитивним моментом можна назвати те, що це єдиний звіт, у якому право вибору альтернативних методів подання (прямий і непрямий) усе-таки збережено, що відповідає вимогам МСФЗ.

Щодо Звіту про власний капітал то те, що коментована форма не узгоджується з МСБО 1, який вимагає розкривати показник загального сукупного прибутку, а не окремо чистий прибуток (збиток) за звітний період та інший сукупний дохід за звітний період за НП(С)БО 1. Жорстка регламентація граф не дозволяє вводити додаткові елементи капіталу, які можуть виникнути в укладачів МСФЗ, а також додаткові рядки.

Питанням уніфікації бухгалтерського обліку, його гармонізації та стандартизації, їх значенню для розвитку бухгалтерського обліку в Україні присвячені праці вітчизняних вчених, серед яких: Ф.Ф. Бутинця [10], С.Ф. Голова [15], Г.Г. Кірейцева [39], Л.Г. Ловінської [9], М.Ф. Огійчука [42], В.В. Сопка [63] та інших.

Проблеми гармонізації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів в Україні полягають в тому, що система обліку підпорядкована податковому законодавству і не забезпечує інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень.

На думку Д.М. Серебрянського «гармонізація бухгалтерського обліку –

це процес конструктивного зближення світових облікових систем шляхом узгодження й доповнення чинних вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, податкового законодавства з метою виходу на світові ринки капіталу». Для розробки ефективних заходів гармонізації національної системи бухгалтерського обліку та звітності з міжнародними стандартами, вона пропонує визначати її за такими складовими: теоретико-методологічна база, що включає гармонізацію принципів і методологічних положень (стандартів), а також практичний інструментарій стосовно гармонізації практики ведення бухгалтерського обліку [13].

О.М. Смірнова зауважує, що гармонізація бухгалтерського обліку представляє собою процес уніфікації методів і принципів бухгалтерського обліку у формі стандартів, а стандартизація дає змогу глобалізувати облікову політику, принципи і систему бухгалтерського обліку та звітності [62]. На його погляд, гармонізації бухгалтерського обліку на національному рівні можна досягнути тільки шляхом узгодження національного законодавства в сфері бухгалтерського обліку, яке уніфікує його методологію.

О.Г. Чалая вважає, що «стандартизація бухгалтерського обліку – це процес розробки та послідовного застосування єдиних вимог, правил та принципів щодо визнання, оцінки і відображення у фінансових звітах окремих об'єктів бухгалтерського обліку, яке передбачає встановлення єдиних норм і вимог щодо бухгалтерського обліку, застосування уніфікованого набору стандартів, що регулюють облікову подію та її відображення у звітності» [71].

Отже, НП(С)БО ґрунтуються на відповідних МСФЗ та МСБО, однак облік окремих об'єктів має особливості згідно з міжнародними та національними стандартами, зокрема щодо: відмінностей у назвах окремих звітів, статей звітів і форматів їх подання; класифікації активів і зобов'язань на поточні і не поточні; порядку подання суттєвих і несуттєвих статей звітності; періоду складання й порядку наведення порівняльної інформації; обмежень щодо національних стандартів у порівнянні з міжнародними стосовно облікових підходів і вимог до розкриття інформації. Найістотніші розбіжності усунуто, однак тенденції зближення вимог НП(С)БО та МСФЗ непомітні.

## Висновки за розділом 1

Дослідження теоретичних аспектів формування та подання фінансової звітності в Україні відповідно до міжнародних вимог дає підстави зробити наступні висновки:

1. Доведено, що в умовах глобалізації економіки підприємство має вести бухгалтерський облік відповідно до національних стандартів (НП(С)БО), а фінансову звітність складати із застосуванням Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) шляхом трансформації фінансової звітності, складеної за НП(С)БО, у фінансову звітність за МСФЗ. Доцільно до наказу про організацію обліку та облікову політику ТОВ «Богодар» додати розділ «Коригування інформації фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ».

Складена фінансова звітність на ТОВ «Богодар» за МСФЗ підвищить прозорість в очах іноземних контрагентів і можливих інвесторів та дасть їм надійну й зрозумілу інформацію про його фінансово-господарську діяльність, а це значно знижує невизначеність і ризики взаємодії, а отже, робить його привабливим і стійкішим на ринку товарів і послуг.

2. Здійснивши економіко-правовий аналіз нормативної бази та огляд спеціальної літератури розкрито, що НП(С)БО ґрунтуються на відповідних МСФЗ та МСБО, однак облік окремих об'єктів має особливості щодо: відмінностей у назвах окремих звітів, статей звітів і форматів їх подання; класифікації активів і зобов'язань на поточні і не поточні; порядку подання суттєвих і несуттєвих статей звітності; періоду складання й порядку наведення порівняльної інформації; обмежень щодо національних стандартів у порівнянні з міжнародними стосовно облікових підходів і вимог до розкриття інформації. Найістотніші розбіжності усунено, однак тенденції зближення вимог НП(С)БО та МСФЗ непомітні.

Необхідні законодавчі зміни, які б сприяли, насамперед: інтеграції України в європейську і світову економіку; поліпшенню ділового клімату; зростанню прозорості; стимулюванню місцевих та іноземних прямих і портфельних інвестицій.

## РОЗДІЛ 2

### ФОРМУВАННЯ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ВІДПОВІДНО ДО СУЧАСНИХ ВИМОГ

#### 2.1. Методика складання Звіту про фінансовий стан

Товариство з обмеженою відповідальністю «Богодар» (надалі підприємство) діє у відповідності з рішенням зборів Учасників (протокол № 1 від 28.02.1992р.) і перекладеним установчим договором від 18 листопада 2022 року як юридична особа в організаційній формі товариства з обмеженою відповідальністю.

Повне найменування Товариства: Товариство з обмеженою відповідальністю «Богодар», скорочене найменування ТОВ «Богодар». Місцезнаходження Товариства: Україна, 58013, м. Чернівці, вул. Південна-Кільцева, 9.

Підприємство володіє, користується на власний розсуд належними йому основними засобами, цінними паперами та іншим майном, має самостійний баланс, власні і основні оборотні засоби, розрахунковий, валютний та інші рахунки в установах банків, круглу печатку із своїм найменуванням, відповідні штампи, фірмові бланки із своєю назвою та інші реквізити.

Підприємство в своїй діяльності керується чинним законодавством України, статутом, наказом про облікову політику та рішенням керівних органів підприємства.

Ціллю ТОВ «Богодар» є здійснення підприємницької діяльності у вигляді торгівлі товарами народного споживання, надання комерційних послуг з метою одержання прибутку на основі поєднання матеріальної зацікавленості.

Досліджуване підприємство самостійно здійснює свою господарську діяльність на принципах господарського розрахунку, самокупності, самоврядування, самофінансування, несе відповідальність за результати своєї діяльності, за виконання взятих на себе зобов'язань перед партнерами по укладеним угодам, державним бюджетом і кредиторами.

Зареєстрований капітал ТОВ «Богодар» складається з власних вкладень учасників і становить 7 млн. грн. Органами управління і контролю підприємства та його адміністративними особами є: загальні збори учасників (голова зборів учасників), ревізійна комісія, загальні збори трудового колективу, директор підприємства, бухгалтерія (головний бухгалтер), завідувач складом.

Серед основних показників діяльності Підприємства виступають такі показники, як чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), собівартість реалізованої продукції, фінансовий результат від операційної діяльності, чистий фінансовий результат та інші (див. додаток И1).

Як свідчать дані додатку И1 чистий фінансовий результат у 2021 році становив 344 тис. грн. і зменшився порівняно з 2020 роком на 1253 тис. грн. або на 78,5 %. У 2022 році чистий фінансовий результат зменшився на 341 тис. грн. або на 99,1 % порівняно з 2021 роком, що є безперечно негативним явищем. Чистий фінансовий результат у 2022 році становив лише 3 тис. грн.

Подальший аналіз, щодо визначення типу фінансової стійкості, проведення коефіцієнтного аналізу показників фінансової стійкості, визначення ліквідності балансу підприємства та розрахунку показників ділової активності розкриємо у питанні 3.1 «Економічний аналіз фінансової звітності та фінансового стану підприємства».

Сучасна економіка України, як і багатьох країн світу, переживає наслідки фінансово-економічної кризи, відповідно з метою отримання повноцінної, достовірної інформації основним джерелом інформації про економічну й фінансову діяльність підприємства залишається форма фінансової звітності Баланс (звіт про фінансовий стан). Ризики власників, потенційних інвесторів, кредиторів наряду залежать від достовірної звітності, яка є основою для прийняття оптимальних управлінських рішень та розробки перспективних стратегій. Формування достовірних даних балансу як основної форми фінансової звітності можливе завдяки раціональній організації системи бухгалтерського обліку й звітності, адже баланс відображає підсумки роботи всього підприємства та надає відповідну облікову інформацію всім зацікавленим користувачам. Особливої актуальності в умовах розвитку

процесів глобалізації, розширення зовнішньоторговельних зв'язків підприємств, збільшення обсягів прямого іноземного інвестування набувають питання адаптації вітчизняної практики формування фінансової звітності до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності. Процес запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) триває в Україні вже 15 років і позиціонується як необхідна умова підвищення довіри користувачів до фінансової звітності. Цей процес потребує належного їх теоретичного, методичного й організаційного забезпечення.

Незважаючи на те, що в травні 2011 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», який визначив сферу й порядок застосування МСФЗ в Україні, окремі положення цього Закону не давали відповідей щодо механізму їх практичного застосування. Урядом країни було додатково прийнято багато нормативних активів різного рівня, у тому числі й Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1), яке спрямоване на забезпечення підтримки методичного характеру щодо переходу вітчизняних підприємств на МСФЗ.

Це стосується і складання Балансу (звіту про фінансовий стан), який підсумовує показники господарської діяльності підприємства. Отже, проаналізуємо, які зміни було запроваджено НП(С)БО 1 щодо формування звіту про фінансовий стан.

Питання запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності, їх основи та практичне застосування постійно перебувають у полі зору вітчизняних науковців. Ці питання завжди були дискусійними як в наукових колах, так і серед фахівців-практиків. Найбільш ґрунтовно свої позиції щодо МСФЗ висвітлювали у своїх наукових працях С. Ф. Голов, Г. Г. Кирейцев, М. В. Кужельний, Л. К. Сук та В. О. Шевчук. Незважаючи на значні наукові напрацювання в цьому напрямку, з прийняттям НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», виникає таке запитання: «Наскільки фінансові звіти, зокрема Баланс (звіт про фінансовий стан), складені за формою і вимогами, регламентованими цим стандартом, відповідають МСФЗ».

У країні триває реалізація програми реформування бухгалтерського обліку та фінансової звітності за вимогами МСФЗ, що передбачає підвищення прозорості облікових принципів обліку та звітності. З 1 січня 2012 року в Законі України про бухгалтерський облік з'явилися положення про складання фінансової звітності за МСФЗ. Відповідно до цих змін визначився перелік вітчизняних підприємств, для яких ці зміни стали обов'язковими. Решта підприємств самостійно визначалась між вітчизняними й міжнародними правилами ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Незалежно від обраних правил підприємства повинні були складати Баланс, затверджений вітчизняним П(С)БО 2 «Баланс», із традиційно фіксованим складом статей та невеликою кількістю додаткових (описуваних) рядків.

Так, виникла невідповідність, адже МСФЗ дозволяють бухгалтерам більш широкий простір для професійних суджень і більше гнучкості під час формування цього звіту.

Міністерством фінансів України 07.02.2013 р. ухвалено наказ № 73 «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1), що визначає застосовувати єдиний перелік статей і форму їх подання у фінансових звітах вітчизняним підприємствам під час складання фінансової звітності за МСФЗ. Національний стандарт, здебільшого, відповідає вимогам застосування міжнародних стандартів. Він уніс кардинальні зміни до складання Балансу (звіту про фінансовий стан): з'явилися оновлена форма фінансового звіту, удосконалено підходи до його складання. Загальні правила складання та подання Балансу фактично не змінилися. У другому розділі національного стандарту визначено Баланс (звіт про фінансовий стан) у складі фінансової звітності, як її елемент. Звіт складають на кінець останнього дня звітного періоду в тисячах гривень без десяткових знаків. Баланс має датуватись 31 грудня звітного року. НП(С)БО 1 не заперечує проміжну (місячну й квартальну) звітність, тому за проміжний звітний період – I-й квартал 2013 року – підприємства вже подавали Баланс за формою національного стандарту, форма та структура якого зазнали значних змін.

Зазначимо, що для підприємств, які ведуть облік за вітчизняними П(С)БО, наповнення вищезазначених розділів також змінилось. Так, у новій формі Балансу обов'язкових (стаціонарних) рядків значно зменшилось, описуваних – збільшилось. За економічним змістом фінансовий звіт містить дані про активи, зобов'язання та власний капітал підприємства на певну дату. Активи та зобов'язання розкривають у Балансі за наявності умов для їх визнання: можливість достовірної оцінки та очікуване отримання економічних вигод у майбутньому внаслідок їх використання. Власний капітал у звіті показують одночасно з активами й зобов'язаннями, які призводять до його зміни. Активи, зобов'язання та власний капітал розкривають у статтях Балансу (звіту про фінансовий стан). Обов'язковий перелік статей є у самій формі Звіту, наведеній у додатку 1 до НП(С)БО 1, однак деякі із них підприємства можуть не розкривати в річному звіті, якщо немає інформації до розкриття та вона була відсутня в попередньому звітному періоді. Також підприємства можуть самостійно додавати статті із збереженням їх назви й коду рядка з переліку додаткових статей фінансової звітності, наведених у додатку 3 до НП(С)БО 1. Додаткові рядки до Балансу включаються, якщо дотримуються такі критерії:

- інформація є суттєвою;
- оцінка статті може бути достовірно визначена.

Підприємства, які використовують МСФЗ і подають першу річну фінансову звітність за міжнародними стандартами, у балансі наводять інформацію на початок і кінець звітного періоду, а також на дату переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності (відповідно до МСФЗ 1 «Перше застосування міжнародних стандартів фінансової звітності»). Під час складання звітності за міжнародними стандартами виникає питання щодо правомірності та достовірності відображення інформації, не передбаченої у чинних формах фінансової звітності.

Подвійна назва звіту Баланс (звіт про фінансовий стан) не суперечить МСБО 1, який передбачає можливість використовувати підприємством іншу назву звітів, ніж ті, що зазначені стандартом. Зі змісту самого Звіту про



фінансовий стан можна зробити висновок, що його наповнення істотно так і не наблизилось до вимог МСФЗ. Перш за все, до таких невідповідностей можна віднести те, що в МСФЗ немає такого окремого об'єкта обліку, як незавершені капітальні інвестиції. Відповідно до національного стандарту в Балансі ці об'єкти подані окремою статтею (рядок 1005) замість того, щоб увійти до складу основних засобів, як це і передбачено МСБО 16 «Основні засоби». Окреме подання зносу або накопиченої амортизації для розкриття у самому Звіті про фінансовий стан не є обов'язковою вимогою МСФЗ. Такі рядки достатньо деталізувати в Примітках до рядків 1000 «Нематеріальні активи» та 1010 «Основні засоби».

Зважаючи на МСФЗ, підприємства такі статті можуть наводити або одним рядком – за залишковою вартістю, розкриваючи ці показники у Примітках, – або двома рядками – окремо первісна вартість та в дужках нарахований знос. Обов'язкові рядки в Балансі за національним стандартом для відображення зносу 1012 та накопиченої амортизації 1002 позбавляють підприємства альтернативи вибору. Відповідно до МСФЗ стаття оборотних активів «Витрати майбутніх періодів» має розглядатись як видані аванси, тому її окреме наведення не передбачено.

Що стосується правої частини Звіту про фінансовий стан, то, відповідно до МСФЗ, її більш доречною назвою була б «Капітал і зобов'язання». Показник статті «Зареєстрований капітал», рядок 1400, повинен відповідати установчим документам, а його зміни – відобразитись в інших рядках. Однак постає питання, куди віднести за МСФЗ, наприклад, частину капіталу, що виникла у зв'язку з корегуванням на гіперінфляцію, адже вона не може бути віднесена до додаткового капіталу.

На один розділ зменшилось зобов'язань і забезпечень. За національним положенням відсутній розділ «Забезпечення таких витрат і платежів», що наближує Звіт про фінансовий стан до вимог МСФЗ. Але залишається ще багато невідповідностей. Наприклад, стаття «Цільове фінансування» у складі довгострокових зобов'язань і забезпечень, яка не відповідає МСФЗ. За МСБО 20 «Облік державних грантів і розкриття інформації про державну допомогу»

може бути довгостроковою частиною таких грантів. Позитивним моментом є поява статті «Довгострокові забезпечення», рядок 1520, яка відкриває підприємствам можливість створення гарантійних резервів, передбачених міжнародними стандартами.

Поточні зобов'язання з кредиторської заборгованості наближені до вимог МСФЗ. Не вписується в ці вимоги рядок 1625 «Розрахунками зі страхування». Разом з розрахунками з оплати праці вони складають розрахунки з персоналом. Стаття «Поточні забезпечення» дозволить відображати забезпечення на оплату відпусток із нарахуваннями або інші поточні забезпечення за виплатами персоналу. Необхідність формування фінансової звітності за МСФЗ в деякій мірі пояснюється посиленням зростанням інтересу широкого кола вітчизняних і, особливо, зарубіжних груп користувачів до обліково-аналітичної інформації суб'єктів господарювання. Така інформація є базою для прогнозування напрямків підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства, прийняття відповідних управлінських рішень, орієнтованих на використання для власних цілей, здебільшого з метою отримання економічних вигод.

Методику складання Балансу детальніше можна розглянути у додатку И2.

Отже, питання гармонізації вітчизняної фінансової звітності з вимогами МСФЗ і надалі залишатиметься досить актуальним. Проведений аналіз змісту НП(С)БО 1 підтвердив, що існує багато невідповідностей щодо складання Балансу (звіту про фінансовий стан) за національним стандартом та складанням цієї форми звітності за МСФЗ. Формування звіту за наявності розбіжностей між НП(С)БО 1 і МСФЗ можуть привести до перекручування даних та стати основними чинниками ризиків для аудиторів та інших користувачів фінансової звітності. Звіт про фінансовий стан, основна ідея якого полягала в лібералізації для цілей МСФЗ, хоч і наблизився до МСФЗ, але показав, що універсальної форми так і не одержали, а глобальних змін так і не відбулось. Необхідно врахувати вимоги МСФЗ та адаптувати до них діючу в Україні форму Балансу, що полегшить роботу обліковцям та не дозволить втратити суттєву інформацію для користувачів звітності.

## 2.2. Методика складання Звіту про сукупний дохід

Незважаючи на те, що (стандарти) бухгалтерського обліку України (НП(С)БО та П(С)БО) значною мірою ґрунтуються на міжнародних стандартах бухгалтерського обліку та фінансової звітності (МСБО та МСФЗ), між ними існують певні відмінності, обумовлені специфікою вітчизняної економіки. Саме тому, досить актуальним сьогодні є гармонізація вітчизняних та міжнародних стандартів, зокрема й тих, що стосуються обліку доходів та витрат, які лежать в основі визначення фінансових результатів.

У зв'язку з прийняттям НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» змінилися підходи щодо складання форми № 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) і в контексті зміни методології її формування набувають нової актуальності.

Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) – звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід.

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 визначає форму та склад статей Звіту про фінансові результати і складається наростаючим підсумком з початку року. Якщо період, який охоплено, відрізняється від звітного періоду, то причини і наслідки цього повинні бути розкриті у примітках до фінансової звітності.

Звіт про доходи, витрати та фінансові результати діяльності підприємства відповідно до п. 10 МСБО 1 «Подання фінансової звітності» називається Звітом про сукупні доходи. В цьому звіті доходи підприємства співвідносяться з його витратами для визначення прибутку (збитку). Звіт відображає результати операцій підприємства за певний період (як правило за рік). Відповідно до МСБО 1 передбачено набір обов'язкових статей, ряд опцій на вибір підприємства та певні вимоги до розкриття окремих статей. Також звіт про сукупний дохід може подаватися у двох формах: єдиний звіт про сукупні доходи; два звіти (звіт, що відображає компоненти прибутку або збитку (окремий звіт про прибутки та збитки) та звіт, що починається

з прибутку або збитку та відображає компоненти іншого сукупного прибутку (звіт про сукупні доходи)).

При складанні Звіту про фінансові результати необхідно визнавати і відображати доходи і витрати, прибутки і збитки відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (для підприємств, які складають звітність за П(С)БО) або міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності (для підприємств, які складають звітність за МСБО і МСФЗ) та інших нормативно-правових актів Міністерства фінансів України з питань бухгалтерського обліку.

Порівнявши основні положення П(С)БО 15 «Дохід» та МСБО 18 «Дохід», можна помітити, що вони майже ідентичні. При цьому, варто зазначити, що П(С)БО 15 не дає визначення поняттю доходу, дана категорія трактується у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» де визначено дохід як збільшення економічних вигод у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників.

Згідно із МСБО 18 «Дохід» – це валове надходження економічних вигід протягом періоду, що виникає в ході звичайної діяльності суб'єкта господарювання, коли власний капітал зростає в результаті цього надходження, а не в результаті внесків учасників власного капіталу.

Тобто, визначення поняття «дохід» за МСБО не враховує збільшення активу та зменшення зобов'язань, а лише розглядає зростання власного капіталу. А це може впливати на методику облікового відображення господарських операцій.

Варто також відзначити, що існує ряд відмінностей у підході до класифікації доходів – у вітчизняній практиці вона є більш деталізованою, що відповідає потребам фінансового та управлінського обліку, а також національному Плану рахунків.

На відміну від доходів, окремого міжнародного стандарту, який би розкривав методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства та розкриття її у фінансовій звітності,

немає. Визначення витрат подається в Концептуальній основі фінансової звітності (КОФЗ), яка не є міжнародним стандартом і частково в МСБО 1 «Подання фінансових звітів», МСБО 2 «Запаси», МСБО 23 «Витрати на позики» та інших.

Відповідно до КОФЗ витрати визнаються та відображаються в обліку, коли виникає зменшення майбутніх економічних вигод, пов'язаних зі зменшенням активів або збільшенням зобов'язань, які можна достовірно виміряти. Це фактично означає, що визнання витрат відбувається водночас із визнанням збільшення зобов'язань або зменшення активів. Ці вимоги викладені в П(С)БО 16, тільки замість «достовірно виміряти» вжито термін «достовірно оцінені».

Слід відмітити, що відповідно до вітчизняних і міжнародних стандартів у Звіті про фінансові результати або Звіті про сукупні доходи підприємства подають витрати у такий спосіб: за елементами (еквівалент методу характеру витрат) та за видами діяльності (еквівалент функціонального методу).

У Звіті про фінансові результати відповідно до вимог НП(С)БО 1 передбачено визначати такі види прибутку (збитку): валовий, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування і чистий фінансовий результат. Відповідно МСБО 1 визначається валовий прибуток, прибуток до оподаткування, чистий прибуток, тобто за міжнародними стандартами не визначається фінансовий результат від операційної діяльності оскільки в міжнародній практиці немає поділу на види діяльності підприємства (операційна, фінансова, інвестиційна), а операції підприємства поділяються на діяльність, що продовжується та діяльність, що припиняється.

Основним нововведенням Звіту про фінансові результати відповідно вимог НП(С)БО 1 є необхідність розкриття інформації про сукупний дохід, елементи якого наводяться у розділі II. Відповідно до п. 3 НП(С)БО 1 сукупний дохід – зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських операцій та інших подій (за винятком змін

капіталу за рахунок операцій з власниками). Дане визначення ідентичне визначенню сукупного доходу відповідно до МСБО 1.

Доходи і витрати, які не включені до фінансових результатів підприємства, а напряду відносяться на збільшення (зменшення) власного капіталу визнаються іншим сукупним доходом. Слід зазначити, що Звіт про фінансові результати містить інформацію про інший сукупний дохід до оподаткування та зменшений на суму податку на прибуток, що пов'язаний з іншим сукупним доходом інший сукупний дохід після оподаткування.

Сукупний дохід за вітчизняними стандартами включає такі статті: дооцінка (уцінка) необоротних активів, дооцінка (уцінка) фінансових інструментів, накопичені курсові різниці, частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств та інший сукупний дохід.

Відповідно до міжнародних стандартів сукупний дохід включає: загальний сукупний дохід; кожний компонент іншого сукупного доходу, класифікований за своїм характером; частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств, що обліковуються за методом участі в капіталі.

Методика складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) наведена у додатку ІЗ

Введення у дію НП(С)БО 1 передбачає надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації яка б відповідала їх потребам. За результатами проведеного дослідження нами не було виявлено суттєвих відмінностей у підходах до складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) згідно національних та міжнародних стандартів. Тому можна зробити висновок, що на сьогоднішній день формування звітності, а саме Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід), згідно НП(С)БО та П(С)БО в повній мірі відповідає міжнародним вимогам.

### 2.3. Методика складання інших форм фінансової звітності

Складання фінансової звітності, як визначає НП(С)БО1, має за мету надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. У цьому плані роль Звіту про рух грошових коштів – відображати надходження й вибуття грошових коштів підприємств протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Дослідивши законодавчо-нормативну базу, можна виділити три основні нововведення, які стосуються Звіту про рух грошових коштів:

1) можливість складати Звіт про рух грошових коштів як прямим, так і непрямим методом із застосуванням відповідної форми звіту: форма №3 – за прямим методом або форма №3-н – за непрямим методом. ТОВ «Богодар» Звіт про рух грошових коштів складає за прямим методом, однак може на власний розсуд обрати відповідний метод розрахунку, проте необхідно обов'язково внести зміни в наказ про облікову політику в частині фінансової звітності.

За допомогою прямого методу розкриваються основні грошові надходження і витрати. Він потребує постійного накопичення даних про рух грошових коштів, узагальнення потрібних показників в аналітичному обліку. За допомогою непрямого методу чистий прибуток або збиток коригуються з урахуванням операцій негрошового характеру, відстрочення, нарахування минулих років, майбутніх надходжень чи платежів, статей доходів і витрат, пов'язаних з інвестиційною та фінансовою діяльністю. Він ґрунтується на максимальному використанні вже підготовлених показників фінансових звітів – балансу і звіту про фінансові результати та мінімальному використанні даних первинних документів, облікових регістрів та аналітичних і синтетичних рахунків бухгалтерського обліку.

2) підприємства можуть не наводити у звіті рядки, якщо немає інформації до розкриття (окрім випадків, коли така інформація була в попередньому звітному періоді).

3) одночасно з обов'язковими рядками для форм фінансової звітності передбачено й додаткові статті, виключний перелік яких із назвами та кодами наведено в додатку 3 до НП(С)БО1.

Додаткова стаття відображається у Звіті за одночасного виконання двох умов:

- інформація, яка наводитиметься в додатковій статті, – суттєва;
- оцінка статті може бути достовірно визначена.

Доцільним буде порівняти національні стандарти з міжнародними, зокрема НП(С)БО1 та МСБО7, визначити їх спільні та відмінні риси, щоб дослідити, які зміни ще не були впровадженні в Україні.

Відмінною рисою цих положень є різне трактування поняття “грошові кошти”. За НП(С)БО1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”: грошові кошти – це готівка, кошти на рахунках у банках та депозити до запитання.

Згідно з МСБО7 “Звіт про рух грошових коштів” грошові кошти складаються з готівки в касі та депозитів до запитання. Крім цього, в МСБО7 постійно застосовується термін “грошові потоки”, а у національних стандартах – “рух грошових коштів”, хоча за тлумаченням ці поняття тотожні. Також відмінним є те, що в Україні форма Звіту про рух грошових коштів є затвердженою у національних стандартах і є обов'язковою для застосування всіма підприємствами (крім банків і бюджетних установ), а МСБО7 дає лише загальне уявлення про форму такого звіту.

Звіт, як і раніше, складається із трьох розділів:

- 1) Рух коштів у результаті операційної діяльності.

НП(С)БО1 визначає, що операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не вважаються інвестиційною чи фінансовою діяльністю. А основна діяльність – це



операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства й забезпечують основну частку його доходу.

Саме цей розділ й відрізняє два види Звітів про рух грошових коштів. Звіт про рух грошових коштів за прямим методом розшифровує напрямки надходження та витрачання коштів, а Звіт про рух грошових коштів за непрямим методом показує рух грошових потоків шляхом коригування показника прибутку(збитку) від звичайної діяльності на негрошові операції та статті, які мали вплив на кошти, що обертаються в компанії.

НП(С)БО1 та МСБО7 дозволяють використовувати прямий та непрямий методи складання звіту про рух грошових потоків.

## 2) Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності.

Відповідно до НП(С)БО1, інвестиційна діяльність – придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів.

Проте МСБО7 не включає до складу інвестиційної діяльності інвестиції, які являють собою грошові еквіваленти. Згідно з МСБО7, для того, щоб інвестицію можна було визначити як еквівалент грошових коштів, вона повинна вільно конвертуватися у відому суму грошових коштів і характеризуватися незначним ризиком зміни вартості.

Виходячи з вище сказаного, фінансові інвестиції короткострокового характеру в МСБО7, на відміну від НП(С)БО1, можуть включатися до складу операційної (поточної) діяльності.

## 3) Рух коштів у результаті фінансової діяльності.

НП(С)БО1 визначає фінансову діяльність як діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталів підприємства.

У МСБО банківські позики, як правило, відносяться до фінансової діяльності. Проте банківські овердрафти, які підлягають погашенню за вимогою, є невід'ємною частиною управління грошовими коштами суб'єкта господарювання та характеризують операційну діяльність [75]. Тобто

банківські овердрафти в МСБО7 можуть бути представленими у складі операційної діяльності. Відповідно до НП(С)БО1, будучи банківськими позиками, овердрафти формально підлягають включенню до складу грошового потоку по фінансовій діяльності.

Наступною відмінністю є те, що у Звіті про рух грошових коштів згідно з національними стандартами отримані дивіденди та відсотки відображаються в складі інвестиційної діяльності, а сплачені відсотки та дивіденди – відповідно у складі операційної та фінансової діяльності. А відповідно до міжнародних стандартів сплачені та отримані відсотки та дивіденди можна віднести до фінансової та інвестиційної діяльності. Допустимою також, згідно з МСБО7, є класифікація сплачених дивідендів як компонента грошових потоків від операційної діяльності для полегшення оцінки користувачами фінансових звітів здатності суб'єкта господарювання сплачувати дивіденди з грошових потоків від операційної діяльності.

За міжнародними стандартами немає одностайної думки щодо класифікації таких грошових потоків. Суб'єкти господарювання здійснюють таку класифікацію відповідно до особливостей їх діяльності та власних потреб. За національними стандартами сплата податку на прибуток наводиться в складі операційної діяльності у Звіті про рух грошових коштів. Згідно з МСБО 7 грошові потоки, що виникають від податків на прибуток, класифікуються як грошові кошти від операційної діяльності, лише якщо їх не можна конкретно ототожнити з фінансовою та інвестиційною діяльністю.

Перехід до міжнародних стандартів ведення обліку наближує законодавство України до економічно розвинених держав, дозволяє спростити організацію обліку на підприємствах, зменшити число зловживань з грішми, зробити інформацію більш прозорою та порівнюваною для користувачів із різних країн.

Отже, Звіт про рух коштів – єдиний звіт, у якому право вибору альтернативних методів подання (прямий і непрямий) збережено, що відповідає вимогам МСБО.

Перераховані відмінні риси свідчать про необхідність усунення розбіжностей між національними і міжнародними стандартами бухгалтерського обліку. Проте несуттєві розбіжності в окремих аспектах не означають невідповідність звітності вимогам МСБО, а спільні аспекти свідчать про намагання гармонізувати і наблизити законодавство України до міжнародних положень.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у пошуку нових методів, за якими можна вдосконалювати наявну систему організації обліку грошових коштів.

Стосовно оновленого Звіту про власний капітал, слід зазначити, що кардинальних змін він не зазнав, оскільки це єдина форма звітності, яка і до прийняття Н(П)СБО1 не відрізнялася від формату, передбаченого МСФЗ. Однак, зважаючи на те, що відбулися зміни у структурі Балансу, відповідно й форму Звіту про власний капітал приведено у відповідність із назвами статей першого розділу пасиву.

Слід зазначити, що у НП(С)БО1 форми приміток до фінансової звітності не представлено, тому, як і раніше, ТОВ «Богодар» застосовує форму №5, затверджену наказом МФУ України від 29.11.2000 р. №302 «Про Примітки до річної фінансової звітності», а підприємства, які зобов'язані звітувати за МСФЗ, формують Примітки до фінансової звітності у довільній формі.

## **Висновки за розділом 2**

Дослідження формування та подання фінансової звітності підприємства відповідно до сучасних вимог дає підстави зробити наступні висновки:

Проведений аналіз змісту НП(С)БО 1 підтвердив, що існує багато невідповідностей щодо методики складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за національним стандартом та методики складання цієї форми звітності за МСФЗ. Формування звіту за наявності розбіжностей між НП(С)БО 1 і МСФЗ можуть привести до перекручування даних та стати основними чинниками ризиків для аудиторів та інших користувачів фінансової звітності. Необхідно

врахувати вимоги МСФЗ та адаптувати до них діючу в Україні форму Балансу, що полегшить роботу обліковцям та не дозволить втратити суттєву інформацію для користувачів звітності

Звіт про фінансовий стан, основна ідея якого полягала в лібералізації для цілей МСФЗ, хоч і наблизився до МСФЗ, але показав, що універсальної форми так і не одержали, а глобальних змін так і не відбулось.

Звіт про рух коштів – єдиний звіт, у якому право вибору альтернативних методів подання (прямий і непрямий) збережено, що відповідає вимогам МСФЗ. ТОВ «Богодар» використовує прямий метод складання Звіту про рух грошових коштів. Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у пошуку нових методів, за якими можна вдосконалювати наявну систему організації обліку грошових коштів.

Стосовно оновленого Звіту про власний капітал, слід зазначити, що кардинальних змін він не зазнав, оскільки це єдина форма звітності, яка і до прийняття Н(П)СБО1 не відрізнялася від формату, передбаченого МСФЗ. Однак, зважаючи на те, що відбулися зміни у структурі Балансу, відповідно й форму Звіту про власний капітал приведено у відповідність із назвами статей першого розділу пасиву.

У НП(С)БО1 форми приміток до фінансової звітності не представлено, тому, як і раніше, досліджуване підприємство застосовує форму №5, затверджену наказом МФУ країни від 29.11.2000р. №302 «Про Примітки до річної фінансової звітності».

## РОЗДІЛ 3

### УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ СТАНОМ ПІДПРИЄМСТВА

#### **3.1. Економічний аналіз фінансової звітності та фінансового стану підприємства**

У вітчизняній обліково-аналітичній науці питанню інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємства присвячено низку досліджень, в яких розкриті організаційно-методичні і теоретичні засади, сутність, роль та вплив на здійснення якісного економічного аналізу.

Розглянемо організаційну модель аналізу фінансового стану підприємства (див. додаток К1).

Дана модель дає узагальнююче уявлення про обов'язкові складові елементи та взаємозв'язок між метою і завданнями аналізу, послідовність його проведення й оцінку отриманого ефекту.

При цьому підкреслюється такий суттєвий аспект проведення аналізу, як зворотний зв'язок, тобто залежність мети аналізу від ефективності його проведення (співвідношення затрат на проведення аналізу й отриманого ефекту).

На наш погляд, найбільш обґрунтованою та достатньою буде наступна група аналітичних показників (див. додаток К2), які повною мірою характеризують фінансовий стан підприємства.

Вважаємо, що вирішити проблеми методичного забезпечення можна завдяки подальшому якісному поліпшенню та кількісній оптимізації системи фінансових коефіцієнтів, які використовуються для аналізу фінансового стану підприємств.

Таким чином, дослідження методичного інструментарію аналітичного процесу дозволило науково обґрунтувати виділення етапів аналізу фінансового стану, що, у свою чергу, сприяє удосконаленню аналізу і, як наслідок, робить можливим у подальшому безпосередній позитивний вплив на процес управління підприємством. Систематизація аналітичних показників і

фінансових коефіцієнтів дозволила виділити групу найбільш істотних і значимих з числа всіх можливих з урахуванням особливостей національної економіки та специфіки діяльності торговельного підприємства.

Для того щоб провести аналіз фінансової звітності підприємства необхідно розрахувати динаміку обсягу та структури активів та пасивів ТОВ «Богодар» за 2020-2022 роки (див. додаток К3 та додаток К4).

Відповідно до додатку К3, загальна вартість майна підприємства у 2022р. порівняно з 2021р. зменшилася на 2436 тис. грн. або на 10,4%. Таке зменшення відбулося за рахунок насамперед зменшення оборотних активів на 3860 тис. грн. або 23,5%, необоротні активи натомість зросли на 1424 тис. грн. або 20,3%. Зростання необоротних активів відбулося за рахунок зростання вартості незавершених капітальних інвестицій на 590 тис. грн. та вартості основних засобів на 230 тис. грн. або на 3,5%. Натомість зменшилась вартість нематеріальних активів на 56,0 тис. грн. або на 83,6%.

У свою чергу зменшення оборотних активів відбулося за рахунок значного зменшення вартості запасів на 1116 тис. грн. чи на 19,3%, за рахунок товарів на суму 1272 тис. грн. або на 22,1%, дебіторської заборгованості за розрахунками з бюджетом на 1 тис. грн., із внутрішніх розрахунків на 76 тис. грн., та іншої поточної дебіторської заборгованості на 808 тис. грн. або на 31,7%. Натомість зросла вартість дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги на 1208 тис. грн. або на 38,6%. Значно зменшилась вартість грошових коштів та їх еквівалентів на 3064 тис. грн. або на 64,8 % та витрат майбутніх періодів на 3 тис. грн. або на 14,3%.

Дані додатка К3 свідчать, що у 2022р. найбільша питома вага серед усього майна припадала на оборотні активи і склала 59,82%, це порівняно з 2021р. менше на 10,27%, а порівняно з 2020р. менше на 7,02%. А найменша питома вага у 2022р. припадає на нематеріальні активи і складає 0,05%.

Таким чином, слід відзначити, що структура активів у 2022р. порівняно з 2021р. та 2020р. погіршилася, про це свідчить і зменшення валюти балансу у динаміці.

Оцінка майнового стану ТОВ «Богодар» доповнюється аналізом складу, структури та динаміки джерел формування майна за 2020-2022 роки (додаток К4).

Дані додатку К4 показують зменшення джерел формування майна підприємства у 2022р. порівняно з 2021р. на 2436 тис. грн. або на 10,4%. Дане зменшення відбулося за рахунок зниження вартості власного капіталу на 696 тис. грн. або на 5,2% та вартості поточних зобов'язань на 1740 тис. грн. або на 17,5%. Довгострокові зобов'язання на ТОВ «Богодар» не виникали за 2020-2022 рік. В свою чергу зменшення власного капіталу відбулося в результаті зменшення нерозподіленого прибутку на 696 тис. грн. або на 0,2%, всі інші статті власного капіталу не змінилися у динаміці. Так зареєстрований капітал у 2020-2022 роках складає 5088 тис. грн., інші види власного капіталу не виникали.

Найбільшу питому вагу серед усіх джерел формування майна підприємства у 2022 р. займає нерозподілений прибуток, який складає 36,62%, це порівняно з 2021р. більше на 0,84%, а порівняно з 2020 р. – на 2,09%. Найменшу питому вагу займають поточні забезпечення - 0,21%, це порівняно з 2021 р., менше на 1,88%, та порівняно з 2020 р. менше – на 1,62%.

Таким чином, дані додатку К4 свідчать про те, що структура джерел формування майна на підприємстві погіршилася. На це вказують значні зростання позикового капіталу, а це не забезпечує в достатній мірі фінансову стійкість підприємства та характеризує фінансову залежність підприємства від зовнішніх джерел та знижує платіжний баланс для підприємства.

Важливим етапом економічного аналізу фінансової звітності підприємства є визначення показників рентабельності. Чим вище значення коефіцієнтів рентабельності тим вище рівень прибутковості (див. додаток К5).

З даних додатка К5 можна однозначно зробити висновок, що у 2020-2022 році підприємство використовувало свої активи неефективно. З кожним роком показники рентабельності зменшувалися у динаміці. Рівень чистого прибутку, що генерується всіма активами Підприємства зменшився у 2022 році на 1,49 %. Рівень чистого прибутку, що генерується активами, які сформовані за рахунок власного капіталу зменшився за звітний період на 2,58 %. Рівень прибутковості оборотних активів знизився у 2022 році на 2,08 %, а рівень прибутковості необоротних активів зменшився на 4,86 %.

З метою визначення факторів, що визначають розмір рентабельності активів в процесі управління ними, використовують Дюпонівську систему інтегрального аналізу ефективності використання активів підприємства. Дана система фінансового аналізу розроблена фірмою “Дюпон”. Розрахуємо вплив факторів на рентабельність активів зміни рентабельності реалізації товарів та оборотності активів (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Факторний аналіз рентабельності активів ТОВ «Богодар» за 2022 рік  
на основі двох факторної «Моделі Дюпона»**

Фактори	Алгоритм розрахунку	Ступінь впливу, %
1. Рентабельність реалізованих товарів за чистим прибутком	$\Delta Pa (Ppn) = (Ppn_{2020} - Ppn_{2019}) * Oa_{2018}$	-5,8
2. Оборотність активів	$\Delta Pa (Oa) = (Oa_{2020} - Oa_{2019}) * Ppn_{2019}$	-0,8
3. Всього	$\Delta Pa (\text{загальна}) = \Delta Pa (Ppn) + \Delta Pa (Oa)$	-6,6

Розрахунок в табл. 3.1 вказує, що зменшення рентабельності активів ТОВ «Богодар» у 2022 році в порівнянні з 2021 роком, на 6,6 %, це відбулося за рахунок: зменшення рентабельності товарів на 4,0 % - рентабельність активів знизилась на 5,8 %. Зниження коефіцієнту оборотності активів на 2 обороти призвело до зниження рентабельність активів на 0,8 %.

Проведений інтегральний аналіз підтвердив неефективне використання активів на підприємстві у 2022 році порівняно з 2021 роком та 2020 роком. На наш погляд, “Модель Дюпона” може бути покладена в основу побудови комп’ютерних імітаційних моделей (наприклад, в середовищі Excel), що дозволить Підприємству у планово-аналітичній роботі реально оцінити вплив на рентабельність активів будь-яких змін в його господарсько-фінансовій діяльності, це в свою чергу допоможе здійснити раціональне управління активами та подальше їх ефективне використання.

Важливою характеристикою фінансового стану підприємства виступає його фінансова стійкість, яка характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використанням. Першим



етапом аналізу фінансової стійкості ТОВ «Богодар» виступає визначення її типу (додаток К6).

Проаналізувавши фінансову стійкість слід відмітити важкий фінансовий стан на ТОВ «Богодар» у 2022 та 2020 роках порівняно з нормальним у 2021 році. Нажаль на ТОВ «Богодар» не вистачає власного обортного капіталу для формування запасів.

Наступним етапом оцінки фінансової стійкості ТОВ «Богодар» за 2020-2022 роки виступає її коефіцієнтний аналіз (додаток К7).

Дані додатку К7 підтверджують, що ТОВ «Богодар» у 2022 році знаходиться у кризовому фінансовому стані, оскільки фінансує свою діяльність в значній мірі за рахунок позикового капіталу. Даний негативний факт посилюється також значеннями інших коефіцієнтів, що свідчать про відсутність власних оборотних коштів на підприємстві у 2022 році. При цьому, в динаміці спостерігається тільки погіршення ситуації порівняно з 2021 та 2020 роками.

Аналіз фінансової стійкості на ТОВ «Богодар» не проводиться, що є досить негативним явищем, оскільки не дає можливості підприємству в повному обсязі оцінити ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використанням.

Наступним етапом аналізу фінансового стану ТОВ «Богодар» за 2020-2022 роки виступає коефіцієнтний аналіз платоспроможності та визначення ліквідності балансу підприємства (табл. 3.2., табл. 3.3).

*Таблиця 3.2*

### Ступінь ліквідності балансу ТОВ «Богодар» в 2020-2022 роках

Абсолютно ліквідний баланс	Активи, тис. грн				Пасиви, тис. грн				Нестача або надлишок, тис. грн		
	Група	2020	2021	2022	Група	2020	2021	2022	2020	2021	2022
A1≥П1	A1	4356	4730	1666	П1	7314	9452	8158	-2958	-4722	-6492
A2≥П2	A2	2548	5881	6204	П2	382	491	45	2166	5390	6159
A3≥П3	A3	7037	5793	4674	П3	0	0	0	7037	5793	4674
A4≤П4	A4	6915	7001	8425	П4	13160	13462	12766	-6245	-6461	-4341
	Баланс	20856	23405	20969	Баланс	20856	23405	20969	X	X	X

Варто зазначити, що дані табл. 3.2 засвідчують неліквідність балансу. На ТОВ «Богодар» на кінець 2022 року гостро відчувається нестача найбільш ліквідних активів.

Таблиця 3.3

**Коефіцієнтний аналіз ліквідності ТОВ «Богодар» за 2020-2022 роки**

№	Показники	Оптимальне значення	Роки			Відхилення (+;-)		
			2020	2021	2022	2021/ 2020	2022/ 2021	2022/ 2020
1.	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,20-0,35	0,566	0,476	0,203	-0,09	-0,273	-0,363
2.	Проміжний коефіцієнт покриття (коефіцієнт швидкої ліквідності)	0,6-0,8	0,897	1,067	0,959	0,170	-0,108	0,062
3.	Коефіцієнт покриття (коефіцієнт поточної ліквідності)	1-2	1,811	1,650	1,529	-0,161	-0,121	-0,282

Дані табл. 3.3 засвідчують нестачу на ТОВ «Богодар» найбільш ліквідних активів, адже коефіцієнт абсолютної ліквідності не відповідає своєму максимальному оптимальному значенню і зменшуються у динаміці порівняно з минулим 2021 роком на 27,3%, а порівняно з 2020 роком на 36,3%.

Важливим фактором, що впливає на фінансовий стан підприємства виступає ділова активність та рентабельність. Оцінка ділової активності ТОВ «Богодар» за 2020-2022 роки наведена у додатку К8.

Показники додатку К8 показують нестабільність ділової активності ТОВ «Богодар» у 2022 році відносно 2021 року, що підтверджується скороченням періодів операційного та фінансового циклів, відповідно на 6 днів та 3 днів порівняно з 2020 роком. Позитивним явищем є зменшення періодів обороту активів на 11 днів, запасів та 6 днів, кредиторської заборгованості на 8 днів та дебіторської заборгованості на 9 днів. Якщо ж розглядати загальну динаміку ділової активності ТОВ «Богодар» у 2022 році в порівнянні з 2021 роком та з 2020 роком, то тут спостерігається позитивна тенденція.

Важливим напрямком аналітичної роботи виступає фундаментальна діагностика банкрутства, яка здійснюється на основі різноманітних моделей.

Оцінка ймовірності настання банкрутства ТОВ «Богодар» за

найпопулярнішими моделями представлена у додатку К9.

Результати прогнозування ймовірності настання банкрутства ТОВ «Богодар» показали, що підприємство у 2022 році має кризовий фінансовий стан, а отже в найкоротшій перспективі ймовірність настання банкрутства підприємству загрожує.

Вважаємо за доцільне, для визначення фінансової стійкості підприємства, крім оцінки імовірності банкрутства проводити оцінку фінансової рівноваги.

Спеціальні оціночні показники, які необхідні для визначення положення Підприємства в межах матриці фінансової рівноваги розраховуємо за алгоритмом, наведеним в табл. 3.4.

Таблиця 3.4

**Алгоритм визначення узагальнюючих показників результату діяльності  
ТОВ «Богодар» за 2022 рік**

№ з/п	Показники	Сума, тис. грн.
1.	Чистий рух коштів від операційної діяльності	-3234
2.	Сплачені відсотки	0
3.	Сплачений податок на прибуток	-6559
4.	Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	+170
5.	Результат господарської діяльності (ряд. 1 + ряд. 2 + ряд. 3 + ряд. 4)	-9623
6.	Чистий рух коштів від фінансової діяльності	0
7.	Результат фінансової діяльності (ряд. 6 – ряд. 2 – ряд. 3)	-6559
8.	Результат фінансово-господарської діяльності (ряд. 5 + ряд. 7)	-16182

Матриця фінансової рівноваги була розроблена фахівцями французької школи фінансового менеджменту Ж. Франшоном та І. Романе і поширена у працях А.А. Мазаракі, Л.О. Лігоненко, вона призначена для перспективної оцінки фінансової рівноваги підприємства, оцінки фінансового стану підприємства і вірогідності його банкрутства та ліквідних ускладнень залежно від значень результату господарської та результату фінансової діяльності.

Матриця фінансової рівноваги представлена на рис. 3.1.

	РФД<0 (гальмування)	РФД=0 (стабілізація)	РФД>0 (прискорення)
РГД>0 уповільнення зростання	1. РФГД=0	4. РФГД>0	6. РФГД>>0
РГД=0 оптимальне значення	7. РФГД<0	2. РФГД=0	5. РФГД>0
РГД<0 форсоване зростання	9. <b>РФГД&lt;&lt;0</b>	8. РФГД<0	3. РФГД=0

Рис. 3.1. Матриця фінансової рівноваги

Як видно з наведеної матриці, кожна ситуація, що розглядається (рівновага, успіх, дефіцит), може бути обумовлена різним співвідношенням результатів господарської та фінансової діяльності.

У нашому випадку, ТОВ «Богодар» знаходиться у дев'ятому квадранті «Криза» матриці фінансової рівноваги (РГД < 0, РФД < 0, РФГД << 0), тобто на підприємстві існує великий дефіцит оборотних коштів. Дефіцит коштів підприємства пов'язаний зі зниженням економічної прибутковості та різким зростанням фінансово-експлуатаційних потреб. Рівень поточної заборгованості збільшується лише для покриття фінансових витрат, оскільки власних оборотних коштів для цього вже недостатньо. Подальше збільшення заборгованості може бути й неможливим у зв'язку з тим, що економічна прибутковість менша за вартість позички.

Перспективи подальшого розвитку підприємства залежать, насамперед, від динаміки економічної прибутковості та вжиття заходів щодо скорочення фінансово-експлуатаційних потреб. Якщо збільшити результат господарської діяльності не вдасться, - є висока вірогідність банкрутства підприємства.

### **3.2. Удосконалення організації процесу переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності**

Прийняття змін до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, а саме: доповнення його статтею 12-1 «Застосування міжнародних стандартів», створило умови для широкого впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності (далі – МСФЗ) в українську облікову практику. Значна кількість компаній, серед яких публічні акціонерні підприємства, банки, страхові компанії та інші учасники фінансових ринків, відтепер зобов'язані складати фінансову звітність за МСФЗ і засвідчувати її достовірність шляхом незалежного аудиторського підтвердження.

Наразі фінансову звітність за МСФЗ складають не тільки ті компанії, які увійшли до обов'язкового переліку, визначеного на законодавчому рівні, але й компанії, що в добровільному порядку складають таку звітність, яких останнім часом з'являється все більше і більше. Стимулом для таких компаній є вимоги міжнародних банків щодо умов кредитування, співробітництво із зарубіжними партнерами, прагнення отримати довіру іноземних інвесторів та ін.

Вважаємо, що товариство з обмеженою відповідальністю «Богодар» поряд з складанням фінансової звітності за національними стандартами обліку повинне складати фінансову звітність і за МСФЗ, адже воно планує залучити іноземні інвестиції для розвитку своєї діяльності.

Однак стримуючим фактором є те, що перехід на МСФЗ є достатньо складним процесом, оскільки вимагає певного часу, досвіду та кваліфікації персоналу, додаткових обліково-аналітичних процедур, організаційно-методологічного забезпечення тощо. На фоні явної недостатності висококваліфікованого персоналу (а кадрова проблема посідає одне з основних місць у сукупності проблем, пов'язаних із застосуванням МСФЗ як нової концептуальної основи фінансової звітності) актуалізується питання ресурсного забезпечення впровадження МСФЗ в облікову практику підприємства і, у першу чергу, залучення персоналу до цього процесу. Вважаємо, що в даній

ситуації для успішного складання фінансової звітності за МСФЗ для підприємства можливі три варіанти: інсорсинг, аутсорсинг або косорсинг.

Інсорсинг (від англ. Insourcing (in-source-using) використання внутрішнього ресурсу) – це передача певних функцій у межах компанії одному або декільком виконавцям (окремому підрозділу). Інсорсинг передбачає здійснення переходу на складання МСФЗ-звітності силами підприємства, тобто самостійно. При наявності кваліфікованих штатних фахівців з МСФЗ вибір варіанта інсорсингу представляється виправданим.

Прибічники такого варіанта переходу на складання МСФЗ-звітності як аргументи наводять безпеку інформації, що становить комерційну таємницю підприємства, або такої інформації, яку підприємство не вважає за доцільне розкривати третім особам. Такий варіант часто розглядається як найменш витратний, хоча з цим можна посперечатися. У цьому випадку існує небезпека недооцінки власних можливостей, виникнення помилок внаслідок недостатнього досвіду. Крім того, підприємство позбавляється можливості використовувати постійно оновлюваний «передовий» досвід, накопичений фахівцями, які працюють у сфері МСФЗ. При інсорсингу співробітникам, задіяним у цьому процесі, доводиться «винаходити» безліч документів як супроводжуючих сам процес переходу, так звітних документів, перш за все, приміток до фінансової звітності. Вибір варіанта інсорсингу на складання МСФЗ-звітності вимагає значно більше часу на підготовчий етап, безпосередньо здійснення трансформації та складання МСФЗ-звітності.

У результаті такий варіант є затратним з точки зору як часу, так і вартості самого процесу переходу на МСФЗ, підвищує загрози помилковості прийнятих рішень при трансформації та ризики недостовірності фінансової МСФЗ-звітності.

Другий варіант – аутсорсинг. Аутсорсинг (від англ. Outsourcing (outer-source-using) використання зовнішнього ресурсу) представляє собою передачу компаніїю окремих бізнес-процесів або виробничих функцій на договірних засадах іншій спеціалізованій компанії (в контексті досліджуваної теми – як правило, аудиторській компанії). Аутсорсинг відрізняється від звичайного

договору про надання послуг тривалістю співпраці, тобто послуги зазвичай є епізодичними (разовими), а аутсорсинг – триваюча послуга.

Перехід на МСФЗ, як уже зазначалося, – це достатньо тривалий процес, якщо він виконується не формально, а якісно. Крім того, послуга передбачає виконання робіт, що є нехарактерними для підприємства, що її замовляє, а на аутсорсинг, як правило, передаються функції самого підприємства. Тому передача функції з підготовки МСФЗ-звітності відповідає визначенню скоріше як аутсорсинг, ніж послуга. При наявності розуміння переваг аутсорсингу і фінансових можливостей підприємство може вибрати і такий варіант.

Переваги такого варіанта складання МСФЗ-звітності, у тому числі й першої, очевидні – довіра до професіоналізму виконавців, можливість скористатися накопиченим досвідом організаційно-методологічного та обліково-аналітичного забезпечення переходу на МСФЗ, зростання якості МСФЗ-звітності через підвищення її достовірності.

Однак, на нашу думку, доречно акцентувати увагу на «підводних каміннях» цього варіанта. Схиляючись до аутсорсингу, важливо бути впевненим у кваліфікації, надійності, професійної етичності аутсорсерів. Перед ними доведеться розкривати значний обсяг не завжди загальнодоступної, а іноді й конференційної інформації. Відповідальність за складання МСФЗ-звітності, навіть якщо це закріплюється в договорі, аутсорсери на себе не можуть взяти, оскільки на законодавчому рівні відповідальність за фінансову звітність несе керівництво підприємства, і будь-які положення договору на аутсорсинг, що протирічать законодавчим вимогам, будуть визнані недійсними. Практичний досвід свідчить, що грамотних договорів на аутсорсинг складання МСФЗ-звітності одиниці. Головною вадою цих договорів є відсутність узгодженого переліку документації, що підтверджує трансформацію звітності за П(С)БО в МСФЗ-формат. У результаті підприємство-замовник не отримує в достатньому обсязі інформацію, яка була використана у процесі трансформації, що в подальшому унеможлиблює її надійне підтвердження іншими аудиторами, а також організацію обліку за МСФЗ.

Вкрай помилковим є уявлення про те, що договір на аутсорсинг складання МСФЗ-звітності позбавляє підприємство та його співробітників

«клопоту», пов'язаного з переходом на МСФЗ. Не новина, що професійне судження часто лежить в основі визнання, оцінки, подання і розкриття елементів фінансової звітності. Носієм професійного судження є виключно керівництво підприємства, яке має право на його винесення та прийняття. Аутсорсер не може взяти на себе ризик прийняття професійного судження, оскільки, як вище доведено, він не несе відповідальності за фінансову звітність, яка ґрунтується на такому професійному судженні.

Ще однією проблемою аутсорсингу складання МСФЗ-звітності є те, що зазвичай аутсорсерами виступають аудитори. У свою чергу, послуги з організації переходу на МСФЗ, трансформації фінансової звітності, складеної за П(С)БО, МСФЗ-формат і підготовки МСФЗ-звітності – це послуги дії, і вони не сумісні з послугами контролю. З цього слідує, що аутсорсинг складання МСФЗ-звітності не сумісний з аудитом цієї фінансової звітності (наданням впевненості). У результаті аутсорсер у подальшому не може виступати в ролі аудитора – це протирічить Міжнародним стандартам аудиту і Кодексу професійної етики аудиторів. Підприємству-замовнику аутсорсингу доведеться укладати окремі договори на аудит МСФЗ-звітності.

Третій варіант переходу на складання МСФЗ-звітності – це косорсинг. Косорсинг (від англ. *Cosourcing* (co-source-using) змішане використання зовнішнього і внутрішнього ресурсів)) – це сумісне виконання бізнес-функцій як внутрішнім персоналом компанії, так і ресурсами ззовні (в контексті досліджуваної теми – як правило, аудиторській компанії).

Він являє собою частковий аутсорсинг, гібрид перших двох варіантів, що дозволяє певною мірою нівелювати їх недоліки та загрози і поєднати в собі їх позитивні риси. Косорсинг передбачає спільну роботу штатних працівників і запрошених аудиторів-фахівців з МСФЗ.

Косорсинг дає можливість використовувати послуги аудиторів-фахівців з МСФЗ, доступ до передового досвіду методик трансформації фінансової звітності, отримання консультаційних послуг за договором косорсингу.

Напрошується не зовсім наукова, але дуже слушна аналогія: можна людину пригостити рибою, і вона буде ситою один день, а можна навчити її ловити рибу – і вона буде ситою все життя. При варіанті косорсингу



підприємство отримує не просто комплект МСФЗ-звітності (у кращому випадку із супровідною документацією), а практичні навички її складання. Значною мірою економиться час за рахунок використання вже наявних у розпорядженні косорсерів зразків документів, форм звітності та приміток до неї. У результаті переваги косорсингу очевидні.

Порівнюючи можливі варіанти організації переходу на складання МСФЗ звітності – інсорсинг, аутсорсинг або косорсинг – представляється доречним провести їх бальну оцінку за такими критеріями:

- обґрунтованість професійного судження;
- вартість робіт зовнішніх виконавців;
- доступ до передового досвіду МСФЗ-звітності та його використання в майбутньому;
- повнота документального забезпечення трансформації фінансової звітності;
- можливість отримання консультацій, формування нових знань персоналом компанії;
- оперативність реагування на виникаючі проблеми або завдання;
- оперативність виправлення виникаючих проблем або завдань;
- швидкість процесу трансформації;
- якість виконаних робіт або завдань;
- можливість залучення додаткових ресурсів;
- ступінь відповідальності за результат діяльності;
- ступінь свідомості виконуваних робіт;
- розголошення конфіденційності інформації;
- підхід до виконання робіт у відповідності до розуміння стратегії й тактики розвитку підприємства;
- якість фінансової МСФЗ-звітності.

Враховуючи, що аналізу підлягають три варіанти, за кожним критерієм вони оцінюються за трибальною шкалою:

- 1 бал – максимальні ризики / недоліки для підприємства;
- 2 бали – помірні ризики / недоліки для підприємства;

3 бали – переваги / можливості для підприємства.

Розподіл балів за аналізованими варіантами здійснено на основі анкетування підприємств, які перейшли на складання фінансової звітності за Міжнародними стандартами, аналізі договорів аудиторських компаній щодо надання послуг з трансформації фінансової звітності. Результати аналізу можливих варіантів організації переходу на складання МСФЗ за вищенаведеними критеріями звітності наведено в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

**Результати аналізу можливих варіантів організації  
переходу на складання МСФЗ для ТОВ «Богодар»**

Критерії	Інсорсинг	Аутсорсинг	Косорсинг
Обґрунтованість професійного судження	1	2	3
Вартість робіт зовнішніх виконавців	1	3	2
Доступ до передового досвіду МСФЗ-звітності та його використання в майбутньому	2	1	3
Повнота документального забезпечення трансформації фінансової звітності	2	1	3
Можливість отримання консультацій, формування нових знань персоналом компанії	2	1	3
Оперативність реагування на виникаючі проблеми	3	1	2
Оперативність виправлення виникаючих проблем	3	1	2
Швидкість процесу трансформації	1	2	3
Якість виконаних робіт	1	2	3
Можливість залучення додаткових ресурсів	1	3	2
Ступінь відповідальності за результат діяльності	3	1	2
Ступінь свідомості виконуваних робіт	3	1	2
Розголошення конфіденційності інформації	3	1	2
Підхід до виконання робіт у відповідності до розуміння стратегії розвитку підприємства	3	1	2
Якість фінансової МСФЗ-звітності	1	2	3
<i>Загальна кількість балів</i>	30	23	37

Для наочності результати порівняльного аналізу можливих варіантів організації переходу на складання МСФЗ наведено на рис. 3.2.

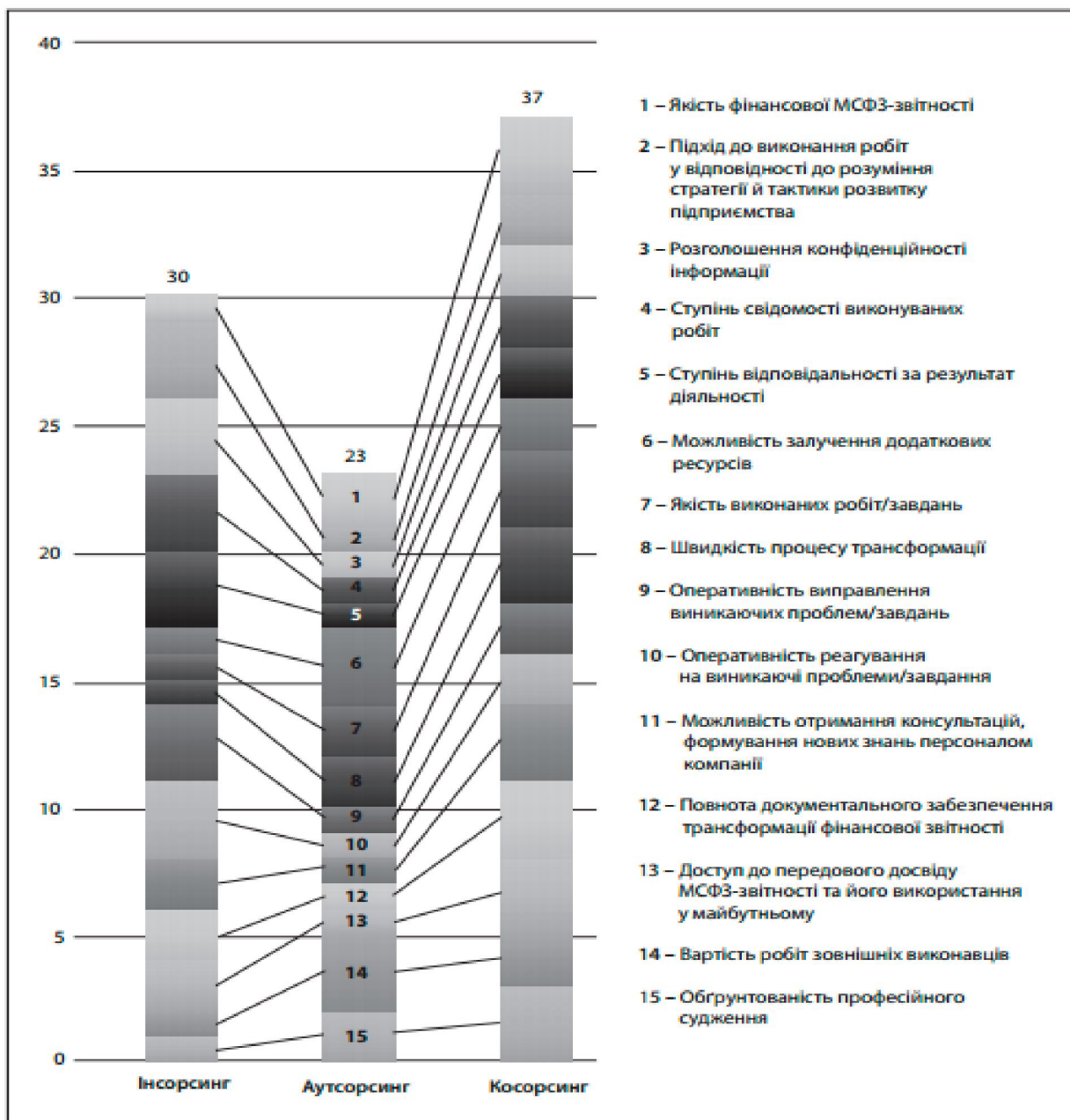


Рис. 3.2. Результати порівняльного аналізу можливих варіантів організації переходу на складання МСФЗ для ТОВ «Богодар»

Отже, результати досліджень свідчать, що інсорсинг є явним «Богодаром» з оперативності прийняття рішень і гнучкості процесу трансформації, відповідальності працівників та збереженні конфіденційної інформації. Проте косорсинг створює більше можливостей для працівників

ТОВ «Богодар», які задіяні в процесі переходу на складання МСФЗ-звітності, забезпечує високу якість фінансової звітності. Аутсорсинг супроводжується суттєвими ризиками. За результатами досліджень справедливим представляється висновок про те, що косорсинг, тобто сумісна робота як внутрішнього персоналу ТОВ «Богодар», так і залучених фахівців, є найоптимальнішим варіантом організації переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності.

### **Висновки за розділом 3**

Дослідження з удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовим станом підприємства дає підстави зробити наступні висновки:

1. Доведено, що економічний аналіз як метод визначення дійсного фінансового стану підприємства є дуже багатограним та включає науково-обґрунтовану систему теоретико-пізнавальних категорій, принципів, способів та спеціальних прийомів дослідження, що дають змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Показники ліквідності та платоспроможності ТОВ «Богодар» у 2022 році погіршилися порівняно з 2021 і 2020 роками і засвідчують про нездатність підприємства своєчасно погасити свої поточні зобов'язання. Показники ділової активності ТОВ «Богодар» у 2022 році відносно 2021 року, засвідчують скорочення періодів операційного та фінансового циклів, відповідно на 6 днів та 3 днів порівняно з 2020 роком. Водночас, позитивним явищем є зменшення періодів обороту активів на 11 днів, запасів та 6 днів, кредиторської заборгованості на 8 днів та дебіторської заборгованості на 9 днів. Визначення типу фінансової стійкості засвідчив кризовий фінансовий стан у 2022 році власне як і у 2020-2021 роках. Ситуація в динаміці тільки погіршується враховуючі суттєве зменшення чистого фінансового результату та значної нестачі власних оборотних коштів.

Результати прогнозування ймовірності настання банкрутства ТОВ «Богодар» показали, що підприємство у 2022 році має кризовий фінансовий

стан, а отже в найкоротшій перспективі ймовірність настання банкрутства підприємству загрожує.

Розрахована матриця фінансової рівноваги засвідчила, що дефіцит коштів підприємства пов'язаний зі зниженням економічної прибутковості та різким зростанням фінансово-експлуатаційних потреб. Рівень поточної заборгованості збільшується лише для покриття фінансових витрат, оскільки власних оборотних коштів для цього вже недостатньо. Подальше збільшення заборгованості може бути й неможливим у зв'язку з тим, що економічна прибутковість менша за вартість позички.

Перспективи подальшого розвитку підприємства залежать, насамперед, від динаміки економічної прибутковості та вжиття заходів щодо скорочення фінансово-експлуатаційних потреб. Якщо збільшити результат господарської діяльності не вдається, - є висока вірогідність банкрутства підприємства.

2. У дослідженні окреслені варіанти організації процесу переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності для ТОВ «Богодар» та вибір найоптимальнішого серед них. Сформульовано визначення інсорсингу, аутсорсингу та косорсингу, систематизовано їх переваги та недоліки, виявлено можливості та ризики, які супроводжують їх застосування. Здійснено експертну оцінку ідентифікованих критеріїв за трибальною шкалою, яка відбиває ризики і недоліки, а також переваги та можливості інсорсингу, аутсорсингу та косорсингу для ТОВ «Богодар». Обґрунтовано, що інсорсинг є явним «Богодаром» з оперативності прийняття рішень і гнучкості процесу трансформації, відповідальності працівників та збереженні конфіденційної інформації. Доведено, що косорсинг створює більше можливостей для працівників ТОВ «Богодар», які задіяні в процесі переходу на складання МСФЗ-звітності, забезпечує високу якість фінансової звітності, а аутсорсинг супроводжується суттєвими ризиками. Обґрунтовано, що косорсинг, тобто сумісна робота як внутрішнього персоналу підприємства, так і залучених фахівців, є найоптимальнішим варіантом організації переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності для ТОВ «Богодар».

## ВИСНОВКИ

У випускній кваліфікаційній роботі наведені теоретичні та практичні аспекти формування та подання фінансової звітності досліджуваного підприємства. Результати проведеного дослідження дають змогу зробити наступні висновки та пропозиції на основі поставлених та вирішених завдань:

1. Доведено, що в умовах глобалізації економіки підприємство має вести бухгалтерський облік відповідно до національних стандартів (НП(С)БО), а фінансову звітність складати із застосуванням Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) шляхом трансформації фінансової звітності, складеної за НП(С)БО, у фінансову звітність за МСФЗ. Доцільно до наказу про організацію обліку та облікову політику ТОВ «Богодар» додати розділ «Коригування інформації фінансової звітності відповідно до вимог МСФЗ».

Складена фінансова звітність на ТОВ «Богодар» за МСФЗ підвищить прозорість в очах іноземних контрагентів і можливих інвесторів та дасть їм надійну й зрозумілу інформацію про його фінансово-господарську діяльність, а це значно знижує невизначеність і ризики взаємодії, а отже, робить його привабливим і стійкішим на ринку товарів і послуг.

2. Здійснивши економіко-правовий аналіз нормативної бази та огляд спеціальної літератури розкрито, що НП(С)БО ґрунтуються на відповідних МСФЗ та МСБО, однак облік окремих об'єктів має особливості щодо: відмінностей у назвах окремих звітів, статей звітів і форматів їх подання; класифікації активів і зобов'язань на поточні і не поточні; порядку подання суттєвих і несуттєвих статей звітності; періоду складання й порядку наведення порівняльної інформації; обмежень щодо національних стандартів у порівнянні з міжнародними стосовно облікових підходів і вимог до розкриття інформації. Найістотніші розбіжності усунено, однак тенденції зближення вимог НП(С)БО та МСФЗ непомітні.

Необхідні законодавчі зміни, які б сприяли, насамперед: інтеграції України в європейську і світову економіку; поліпшенню ділового клімату; зростанню прозорості; стимулюванню місцевих та іноземних прямих і портфельних інвестицій.

3. Проведений аналіз змісту НП(С)БО 1 підтвердив, що існує багато невідповідностей щодо методики складання Балансу (Звіту про фінансовий стан) за національним стандартом та методики складання цієї форми звітності за МСФЗ. Формування звіту за наявності розбіжностей між НП(С)БО 1 і МСФЗ можуть привести до перекручування даних та стати основними чинниками ризиків для аудиторів та інших користувачів фінансової звітності. Необхідно врахувати вимоги МСФЗ та адаптувати до них діючу в Україні форму Балансу, що полегшить роботу обліковцям та не дозволить втратити суттєву інформацію для користувачів звітності. Звіт про фінансовий стан, основна ідея якого полягала в лібералізації для цілей МСФЗ, хоч і наблизився до МСФЗ, але показав, що універсальної форми так і не одержали, а глобальних змін так і не відбулось.

4. Звіт про рух коштів – єдиний звіт, у якому право вибору альтернативних методів подання (прямий і непрямий) збережено, що відповідає вимогам МСФЗ. ТОВ «Богодар» використовує прямий метод складання Звіту про рух грошових коштів. Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у пошуку нових методів, за якими можна вдосконалювати наявну систему організації обліку грошових коштів.

5. Стосовно оновленого Звіту про власний капітал, слід зазначити, що кардинальних змін він не зазнав, оскільки це єдина форма звітності, яка і до прийняття Н(П)СБО1 не відрізнялася від формату, передбаченого МСФЗ. Однак, зважаючи на те, що відбулися зміни у структурі Балансу, відповідно й форму Звіту про власний капітал приведено у відповідність із назвами статей першого розділу пасиву.

У НП(С)БО1 форми приміток до фінансової звітності не представлено, тому, як і раніше, досліджуване підприємство застосовує форму №5, затверджену наказом МФУ країни від 29.11.2000р. №302 «Про Примітки до річної фінансової звітності».

6. Вивчення й систематизація інформаційного та методичного забезпечення аналізу фінансового стану підприємств висвітлило ряд проблем,

які негативно впливають на процес управління підприємством. Серед них найбільш актуальним є необхідність теоретичного обґрунтування методичних аспектів моделювання фінансової звітності та відповідне вдосконалення методики аналізу фінансового стану з урахуванням сучасних вимог управління та галузевих особливостей діяльності торговельного підприємства.

Нами удосконалено організаційно-інформаційну модель аналізу фінансового стану підприємства, яка включає: мету та завдання аналізу; об'єкт та суб'єкт аналізу; систему економічних показників аналізу фінансового стану; його інформаційне забезпечення; методичні прийоми оброблення первинної (вхідної) інформації та узагальнення і реалізацію результатів аналізу фінансового стану. Завдяки застосуванню цієї моделі забезпечується створення інформаційної бази ефективного управління підприємством на основі дослідження фінансового стану та його динаміки і факторів, що обумовлюють зміну цих показників.

Економічний аналіз фінансової звітності показав, що загальна вартість майна підприємства у 2022р. порівняно з 2021р. зменшилася на 2436 тис. грн. або на 10,4%. Таке зменшення відбулося за рахунок насамперед зменшення оборотних активів на 3860 тис. грн. або 23,5%, необоротні активи натомість зросли на 1424 тис. грн. або 20,3%. Найбільша питома вага серед усього майна припадала на оборотні активи і склала 59,82%.

Зменшення джерел формування майна підприємства у 2022р. порівняно з 2021р. на 2436 тис. грн. відбулося за рахунок зниження вартості власного капіталу на 696 тис. грн. або на 5,2% та вартості поточних зобов'язань на 1740 тис. грн. або на 17,5%. Довгострокові зобов'язання на ТОВ «Богодар» не виникали за 2020-2022 рік. Найбільшу питому вагу серед усіх джерел формування майна підприємства у 2022 р. займає нерозподілений прибуток, який складає 36,62%.

У 2020-2022 році підприємство використовувало свої активи неефективно. З кожним роком показники рентабельності зменшувалися у динаміці. Проведений інтегральний аналіз на основі моделі «Дюпона» підтвердив неефективне використання активів на підприємстві у 2022 році порівняно з 2021 роком та 2020 роком. На наш погляд, “Модель Дюпона” може



бути покладена в основу побудови комп'ютерних імітаційних моделей (наприклад, в середовищі Excel), що дозволить Підприємству у планово-аналітичній роботі реально оцінити вплив на рентабельність активів будь-яких змін в його господарсько-фінансовій діяльності, це в свою чергу допоможе здійснити раціональне управління активами та подальше їх ефективне використання.

У 2020-2022 роках виникає кризовий фінансовий стан, оскільки існувала нестача загальної величини основних джерел фінансування, тому керівництву необхідно зробити зважені управлінські рішення для досягнення у 2022 році нормальної фінансової стійкості.

На ТОВ «Богодар» на кінець 2022 року гостро відчувається нестача найбільш ліквідних активів. Результати прогнозування ймовірності настання банкрутства ТОВ «Богодар» показали, що підприємство у 2022 році має кризовий фінансовий стан, а отже в найкоротшій перспективі ймовірність настання банкрутства підприємству загрожує.

7. У дослідженні окреслені варіанти організації процесу переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності для ТОВ «Богодар» та вибір найоптимальнішого серед них. Сформульовано визначення інсорсингу, аутсорсингу та косорсингу, систематизовано їх переваги та недоліки, виявлено можливості та ризики, які супроводжують їх застосування. Здійснено експертну оцінку ідентифікованих критеріїв за трибальною шкалою, яка відбиває ризики і недоліки, а також переваги та можливості інсорсингу, аутсорсингу та косорсингу для ТОВ «Богодар». Обґрунтовано, що інсорсинг є явним «Богодаром» з оперативності прийняття рішень і гнучкості процесу трансформації, відповідальності працівників та збереженні конфіденційної інформації. Доведено, що косорсинг створює більше можливостей для працівників ТОВ «Богодар», які задіяні в процесі переходу на складання МСФЗ-звітності, забезпечує високу якість фінансової звітності, а аутсорсинг супроводжується суттєвими ризиками. Обґрунтовано, що косорсинг, тобто сумісна робота як внутрішнього персоналу підприємства, так і залучених фахівців, є найоптимальнішим варіантом організації переходу на складання фінансової МСФЗ-звітності для ТОВ «Богодар».